

Analýza pohybových aktivit v nabídce zájmových činností mateřské školy

Bc. Veronika Holá

Diplomová práce
2017

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2016/2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Veronika Holá**

Osobní číslo: **H150196**

Studijní program: **N7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Pedagogika předškolního věku**

Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Analýza pohybových aktivit v nabídce zájmových činností mateřské školy**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se problematiky pohybových aktivit dětí v předškolním věku.

Vymezení teoretických východisek z oblasti pohybových aktivit a zájmových činností dětí v mateřské škole.

Příprava metodiky empirické části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.

Realizace kvantitativního výzkumu formou obsahové analýzy školních dokumentů a prezentačních materiálů mateřské školy.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

DVOŘÁKOVÁ, Hana. Pohybové činnosti pro předškolní vzdělávání. Praha: Raabe, c2009, 146 s. ISBN 978-80-86307-88-6.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 239 s. ISBN 978-80-7367-473-1.

CHARLESWORTH, Rosalind. Understanding child development. 9th edition. Australia: Wadsworth Cengage Learning, 2014, xvi, 557 stran. ISBN 978-1-133-58982-2.

MIKLÁNKOVÁ, Ludmila. Environmentální stimuly v pohybové aktivitě dětí předškolního věku. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009, 168 s. ISBN 978-80-244-2331-9.

TRÁVNÍKOVÁ, Dagmar a Marika ANTONOVA. Vybrané aplikované pohybové aktivity: teorie a praxe. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2014, 185 s. ISBN 978-80-210-6719-6.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. et Mgr. Viktor Pacholík, Ph.D.

Ústav školní pedagogiky

Datum zadání diplomové práce:

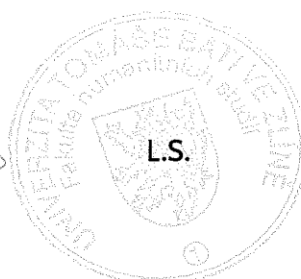
19. října 2016

Termín odevzdání diplomové práce:

20. dubna 2017

Ve Zlíně dne 19. října 2016

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 23.11.2016

.....
.....
.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá analýzou pohybových aktivit v nabídce zájmových činností mateřských škol a jejich skutečnou realizací. Teoretická část popisuje vývoj předškolního dítěte, charakterizuje pohyb obecně, jeho význam pro předškolní dítě a popisuje pohybové aktivity ve vztahu k předškolnímu vzdělávání. V závěru jsou popsány zájmové činnosti z teoretického hlediska a následné propojení s předškolním vzděláváním.

Praktická část analyzuje nabídku pohybových aktivit v zájmových činnostech MŠ a následně porovnává s reálným stavem těchto nabídek a zjištěným zájmem rodičů. Údaje byly získány dotazníkovým šetřením a analýzou dokumentů mateřských škol.

Klíčová slova:

Pohyb, pohybové aktivity, zájem, zájmové činnosti, nabídka, rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.

ABSTRACT

This masters dissertation deals with analysis between - physical activities which are advertised by kindergartens, as they should be covered in their leisure activities program - and their actual realisation after. The teoretical part is covering development of a preschool child, general characteristics of a movement and the importance of movement for a preschool child. Furthermore it describes physical activities in relation with a preschool education. The conclusion describes the theory of leisure activities and its connection with a preschool education.

The practical part analyses offerings of physical activities in kindergartens and consequently it compares results with actual conditions and the interest of parrents. Data were collected by a survey research and analysis of kindergarten documents.

Keywords:

Movement, physical activities, interest, interest activities, offer, Framework Education Programme for Preschool Education.

Velké poděkování patří vedoucímu diplomové práce Mgr. et Mgr. Viktorovi Pacholíkovi, Ph.D., za odborné vedení, trpělivost, podnětné rady a připomínky. Děkuji také za vstřícný přístup při konzultacích.

Dále bych chtěla poděkovat mé rodině a přáteli, za jejich podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DÍTĚ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU.....	12
1.1 CHARAKTERISTIKA PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	12
1.2 TĚLESNÝ A MOTORICKÝ VÝVOJ	14
2 TEORETICKÉ UKOTVENÍ POHYBOVÉ AKTIVITY	16
2.1 POHYB A JEHO VÝZNAM PRO DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	17
2.2 POHYBOVÁ AKTIVITA DÍTĚTE PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	18
2.3 POHYBOVÁ GRAMOTNOST A KOMPETENCE PŘEDŠKOLNÍHO DÍTĚTE.....	19
3 VÝZNAM RÁMCOVÉHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ Z HLEDISKA POHYBU.....	22
3.1 POHYBOVÁ AKTIVITA V RÁMCI ŠVP PV	23
4 ZÁJMOVÁ ČINNOST A JEJÍ VÝZNAM PRO DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	25
4.1 ZÁJEM A POTŘEBA VE VZTAHU K PŘEDŠKOLNÍMU DÍTĚTI.....	25
4.2 VOLNÝ ČAS	29
4.3 ZÁJMOVÁ ČINNOST VE VZTAHU K MATEŘSKÉ ŠKOLE	30
4.3.1 Dělení zájmových činností podle obsahu v mateřské škole	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	35
5 VÝZKUM.....	36
5.1 VÝZKUMNÉ CÍLE.....	36
5.1.1 Hlavní výzkumný cíl	36
5.1.2 Dílčí cíle	37
5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	37
5.3 HYPOTÉZY.....	37
5.4 VÝZKUMNÝ SOUBOR	38
Výzkumný soubor učitelů.....	38
Výzkumný soubor rodičů	39
6 METODY SBĚRU DAT	41
6.1 DOTAZNÍKY.....	41
Dotazník pro rodiče	41
Dotazník pro učitele	42
6.2 ANALÝZA DOKUMENTŮ	42
6.3 ORGANIZACE VÝZKUMU	45
7 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT	47

7.1	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	47
7.1.1	Nabídka zájmových kroužků ze strany mateřských škol a využívání této nabídky ze strany rodičů.....	47
7.1.2	Rozsah nabídky pohybových aktivit v zájmových činnostech a zájem rodičů o tyto aktivity	52
7.1.3	Charakter pohybových aktivit v nabídce MŠ	55
7.1.4	Pohybová aktivita rodičů a její vliv na dítě.....	57
7.1.5	Názor učitelů na nabídku pohybových kroužků v MŠ	59
7.2	ANALÝZA OBSAHU ZÁJMOVÝCH ČINNOSTÍ VE ŠKOLNÍM VZDĚLÁVACÍM PROGRAMU A V NABÍDCE ZVEŘEJNĚNÉ RODIČŮM.....	60
8	SHRNUTÍ A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ	64
8.1	JAKÝ JE ROZDÍL MEZI NABÍDKOU ZÁJMOVÝCH ČINNOSTÍ A POPTÁVKOU RODIČŮ O TYTO ČINNOSTI?	64
8.2	JAKÉ JE ZASTOUPENÍ POHYBOVÝCH AKTIVIT V NABÍDCE ZÁJMOVÝCH ČINNOSTÍ MATEŘSKÝCH ŠKOL?	64
8.3	JAKÉ POHYBOVÉ AKTIVITY PRO DĚTI NABÍZEJÍ MATEŘSKÉ ŠKOLY V RÁMCI ZÁJMOVÝCH ČINNOSTÍ?	65
8.4	JAK JSOU REALIZOVÁNY POHYBOVÉ AKTIVITY PRO DĚTI NABÍZENÉ MATEŘSKÝMI ŠKOLAMI V RÁMCI ZÁJMOVÝCH ČINNOSTÍ?	65
8.5	JAK SE LIŠÍ NABÍDKA POHYBOVÝCH AKTIVIT NABÍZENÝCH MATEŘSKÝMI A VESNICKÝMI ŠKOLAMI?	66
8.6	OVĚŘENÍ STANOVENÝCH HYPOTÉZ.....	67
8.6.1	H1: Nabídka pohybových aktivit v rámci zájmových činností uváděna v ŠVP se liší od nabídky zveřejněné rodičům na webových stránkách.....	67
8.6.2	H2: Pohybové aktivity jsou realizovány více učitelkami MŠ než externími lektory.	69
8.6.3	H3: Pohybové aktivity jsou v nabídce zájmových činností více zastoupeny v městských mateřských školách oproti mateřským školám vesnickým.....	70
	ZÁVĚR	71
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	73
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	77
	SEZNAM OBRÁZKŮ	78
	SEZNAM TABULEK.....	79
	SEZNAM PŘÍLOH.....	80

ÚVOD

Každý, kdo trávil čas s dítětem předškolního věku, si je vědom jeho obrovské energie a dospělý mu většinou nestačí. Neustále poskakuje, běhá, vrtí se a vyhledává pohybové činnosti. Pro dítě má pohyb, především v mateřské škole, socializační charakter a rozvíjí jeho osobnost ve všech složkách, je proto důležité ho podporovat, rozvíjet a podněcovat.

Důležité je poskytovat dítěti prostor a motivovat ho k pohybovým aktivitám, které mu pomáhají v ovládnutí svého vlastního těla, seznámení s prostředím ve kterém žije a pozitivně působí na jeho vývoj. Pohybové aktivity jsou často zařazovány v rámci zájmových činností mateřských škol a jsou podporovány zájmem rodičů. Důležité ale je, aby dítě nebylo přetěžováno a rodiče uvážili, jaké zájmové činnosti jsou pro dítě vhodné a jaké množství zájmových kroužků by mělo dítě navštěvovat. V dnešní době je trendem, aby děti navštěvovaly co nejvíce zájmových kroužků, a tím roste poptávka rodičů, kterou se snaží naplnit nabídkou i mateřské školy. Jaké zájmové kroužky rodiče pro své děti vyhledávají a o které mají zájem nejvíce, je jednou z otázek diplomové práce. Školní vzdělávací programy, které jsou takzvaně šité na míru každé mateřské škole, vycházejí z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Ten vymezuje obsah předškolního vzdělávání tak, aby směřoval k naplnění vzdělávacích záměrů a dosažení vzdělávacích cílů, což je formulováno podobou vzdělávací nabídky a očekávaných výstupů. Tím je vytvořen rámec, který by měly naplňovat všechny mateřské školy. Ovšem mateřské školy mohou i nad rámec tohoto dokumentu nabízet nadstandardní nabídku formou zájmových činností. Zájmové činnosti mají různý obsah, náplň nebo zaměření. V mojí práci se zaměřuji právě na pohybové aktivity pro děti předškolního věku v rámci těchto nabídek,

Cílem teoretické části je objasnění koncepce zájmových činností v mateřské škole s přihlédnutím na aktuální zákony či vyhlášky. Zabývám se také pojmy pohyb, pohybová aktivita a dalšími pojmy, které jsou v úzkém vztahu s touto problematikou a navzájem se ovlivňují. Teoretická část se zaměřuje na předškolní věk dětí, proto je uvedena i stručná charakteristika tohoto vývojového období. V empirické části sleduji reálnou nabídku pohybových aktivit nabízenou mateřskými školami a jejich skutečnou realizaci. Soustředuji se také na vztah nabídky a poptávky zájmových činností a rozdílem mezi městem a vesnicí. Výsledky ukazují podrobnější strukturu pohybových aktivit, kým jsou vedeny, v kterém čase jsou uskutečňovány nejvíce, kritéria přijetí a další zajímavé poznatky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DÍTĚ V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU

Pro vymezení předškolního věku dítěte se uvádí různé věkové rozmezí, v dřívějších studiích nejčastěji 3-6 let. My však budeme pracovat s věkovým rozhraním od nástupu do mateřské školy (což může být i dvouleté dítě) do nástupu do školy (šestileté dítě ale také sedmileté). V těchto letech děti rychle rostou a vyvíjí se. Jejich tělesné rozměry, schopnosti a zájmy o světě kolem nich expandují stejně tak jako jejich růst (Burns, Johnson, Assaf, 2012, s. 185). Období předškolního věku je charakteristické ve změnách tělesných a pohybových funkcích, poznávacích procesech, společenském i citovém vývoji.

1.1 Charakteristika předškolního věku

Podle Eriksona zařazujeme předškolní věk dítěte do třetí etapy psychosociálního vývoje iniciativa vs. vina, kdy se rozvíjí touha pro zvládnutí jeho prostředí, zvládnání nových výzev, převzetí rostoucí odpovědnosti. Pokud chceme charakterizovat předškolní období dítěte podle Freudova konceptu duševního vývoje, uchýlíme se ke třetí fázi, a to falické. Zde se shoduje s Eriksonovou teorií, ve znaku osamostatnění dítěte. Periodizace Piagetova teorie kognitivního vývoje vymezuje pro věk předškolního dítěte stádium předoperačních operací, na kterém se odráží chápání a poznávání okolního světa dítětem. Dítě není schopné deduktivně vyrovnávat změny ve vnímání skutečnosti (Keenan, 2016, s. 30). Tato období vývoje dítě s přiřazeným určením věku neznamenaají, že se každé dítě předškolního věku nachází ve výše uvedených stádiích vývoje. Každé dítě se vyvíjí odlišně a je nutné znát aktuální stádium vývoje, abychom mu pomohli posunout se k dalšímu vývojovému stádiu. Toto tvrzení potvrzuje Vygotského teorie zóny nejbližšího vývoje, který říká, že je nutné znát aktuální zónu (úroveň) dítěte, aby mu bylo umožněno dopomocí dosáhnout potenciálně další vývojové úrovně.

Znakem předškolního období dítěte je iniciativa. Potřeba dítěte je snaha něco dokázat a potvrdit si své kvality. Rozvíjí se vztahy s vrstevníky, dítě se učí prosadit se, spolupracovat a především socializovat (Vágnerová, 2012, s. 239). Činnosti si dítě vybírá na základě vlastní volby, určuje si, co bude dělat, ale stále potřebuje k těmto činnostem pomoc a je nezbytností regulace těchto aktivit okolím (Helus, 2004, s. 170). Objevuje se sebekontrola dítěte, a také morální uvažování. Podle Kohlberga se dítě v tomto období orientuje na vyhnutí trestu a jedná za účelem odměny.

Předškolní období se také charakterizuje jako období her. Podle morálního úsudku Piageta se dítě na základě egocentrického stádia (ve kterém se nachází) snaží kopírovat chování vrstevníků, kteří si hrají, a osvojuje si jejich činnosti. Je si vědom přítomnosti pravidel, pokládá je za důležité, i když jim často nerozumí. Hraje si v podstatě ještě paralelně, protože má problém se začleněním do hry (Piaget, 2007). Hra umožňuje dítěti praktikovat rozvoj motorických dovedností. Lepší kontrola nad jejich tělem poté dítěti umožňuje větší spektrum činností, více her, kde může být aktivním aktérem.

V souvislosti s předškolním obdobím se také setkáváme se spojením *dětské lži*, neboli, konfabulace. Toto spojení má odůvodnění ve fantazii dítěte, která pomáhá dítěti pochopit to, co je mu nesrozumitelné, obsáhne zde své přání a tužby a odráží zde také své city. Pro dítě je „tento svět“ něco absolutního a je přesvědčeno o jeho skutečnosti.

V tomto období si také dítě začíná uvědomovat svou identitu a začíná se identifikovat se sebou samým na základě odlišení od ostatních lidí. Rozvíjí se zde tedy sebepojetí dítěte neboli obraz o sobě samém. Obraz si dítě utváří nejen na základě svého uvědomění, ale ve velké míře zde má vliv to, jak ho vnímají dospělí, jaký k němu zaujmají postoj, jaké emoce k dítěti projevují, ale také jak je odměňováno a trestáno. Dítě by už mělo zvládnout popsat sebe samo (fyzické rysy), co se mu líbí, co má rádo apod. S nástupem do školy je také spojena znalost jeho jména, příjmení, bydliště a kolik má let. Právě uvědomění si sebe samo souvisí s genderovou charakteristikou – dítě přijme svou pohlavní roli a způsoby chování, které s tím souvisí.

Předškolní období se vyznačuje výrazným zdokonalením řeči. Na počátku období se dítě nekonečně vyptává a brebentí. Komunikace dítěte je spontánní a vytrvalá. Odpovědi získává aktivním a nekonečným vyptáváním se „proč?“. Slovní zásoba dítěte se postupně rozrůstá, vyjadřování je komplexnější, přesnější, větné celky jsou složitější a zlepšuje se výslovnost. Na začátku období dítě mluví „nahlas“, což se postupně mění na vnitřní řeč (Thorová, 2015, s. 386-387).

Ve vývoji předškolního dítěte hraje nezastupitelnou roli pohyb. To, jak se dítě pohybuje, jak nabývá pohybové schopnosti a dovednosti, je podmíněno jeho tělesným a motorickým vývojem.

1.2 Tělesný a motorický vývoj

Teoretická východiska pohybového vývoje můžeme také popsat s ohledem na teorie učení. Bandura (1977 in Burns, Johns and Assaf, 2012, s. 184) a jeho teorie sociálního učení poukazuje, že dítě se učí prostřednictvím napodobování chování a to v našem případě - motorického a tělesného vývoje, znamená modelování dítěte podle dospělých a jeho vrstevníků. Teorie chování podle Skinnera (1957 in Burns, Johnson and Assaf, 2012, s. 184) upozorňuje, že dětský pohyb je ovlivněn nejen současnými environmentálními eventualitami a těmi minulými, genetickou výbavou ale je determinováno i vnějšími podněty. Kritická teorie uvádí, že motorický vývoj dítěte je závislý na bezpečnosti a otevřenosti prostorů, která jsou pro dítě dostupné. Jsou to například dětské hřiště, sportovní kluby apod. když jsou zchátralé a nedostatečně vybavené a školy nebo rodina neposkytuje vhodné podmínky pro pohybové aktivity, odráží se to negativně na pohybovém vývoji dítěte (Dahlberg & Moss, 1999; Nieto, 2010 in Burns, Johns, and Assaf, 2012, s. 184).

Tělesný vývoj

Po třetím roku života dítěte narůstá svalový tonus a ztrácí se dětská baculatost, jelikož se dítě vytahuje do výšky. Nastává růst dlouhých kostí a narůstá svalová hmota. Pro období 5 – 7 let života dítěte je charakteristické označení *stádium první vytáhlosti* (Thorová, 2015, s. 386). Chlapci předškolního věku vyrostou v průměru z 97 cm na 117 cm a přibývají na váze z 15 kg na 22 kg. Děvčata bývají o něco menší a drobnější než chlapci. Ke konci období se osifikují zápěstní kůstky, což má kladný vliv na koordinovanost jemné motoriky. V předškolním věku ještě dozrává mozek, jeho nervová vlákna se opouzdřují a tím se zvyšuje rychlost vedení vzruchu. Dýchání dítěte je hlubší a pomalejší, tlukot srdce pravidelný a pomalejší, organismus je výkonnější (Říčan, 2014, s. 120). V tomto období také probíhá výměna mléčného chrupu a to mezi 5 – 7 rokem. Na konci období by měla být vyhrazena laterální v závislosti na dominanci hemisféry (levák – pravák). U některých dětí se tato dominance může ustálit až v průběhu začátku školní docházky. U některých dětí se objevuje používání pravé i levé ruky.

Motorický vývoj

Předškolní období je charakteristické rostoucí kvalitou motorického (neboli pohybového) vývoje. Rozvoj a vývoj motoriky u dítěte je úzce spojeno s tělesným růstem. Rozvoj motorických schopností umožňuje dětem získat smyslové informace o jeho okolí. Goddard

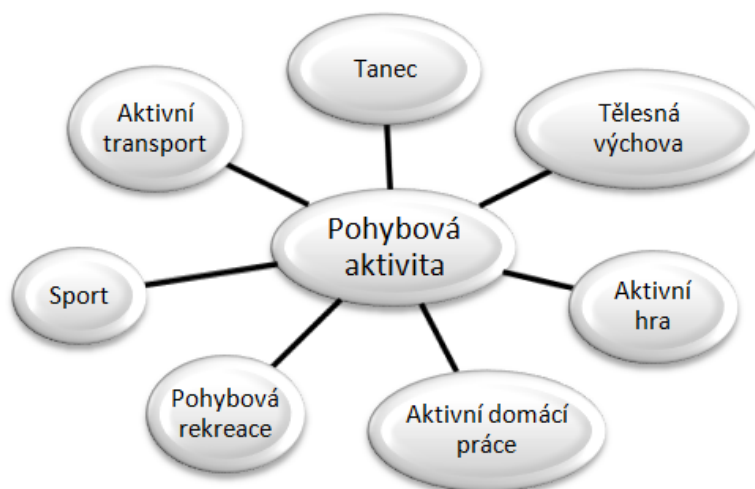
(2012, s. 22) zmiňuje významnost motorického vývoje a schopnost pohybu, kdy opakováním posiluje nervové propojení mezi tělem a mozkem. Vznikne síť propojení, kterou se dítě dorozumívá se světem, poznává ho, komunikuje. Tvrzení si můžeme potvrdit u Charleswoth (2014, s. 277), který uvádí taktéž, že rozvoj motorických schopností umožňuje malým dětem přijímat více smyslových informací a tím pádem učit se více o jeho prostředí.

Obecně vývoj motoriky postupuje od hlavy dolů a od hrubé motoriky k jemné. Vývoj je nerovnoměrný – někdy probíhá rychleji, někdy naopak. Výkonost dítěte stoupá ve věku 3 – 6 let. Pokračuje také vývoj obratnosti a motorické koordinace, narůstá pohybový výbava a to v kvantitě i v kvalitě. Zkvalitňuje se komplexní pohyby, které se projevují osamostatněním pohybů končetin od souhybů celého těla. Celkově se zlepšuje dynamická koordinace pohybů – acyklických (např. hod), cyklických (běh). Rostoucí délka končetin má vliv, například na tempo chůze, kdy dítě ve 3-4 letech převažují kroky nad rychlostí a u 6-7 letých je nárůst rychlosti, kdy se zase snižuje kroková proměnlivost. (Kučera, Kolář, Dylevský, 2011, s. 13). Dítě má automatickou a rovnoměrnou chůzi, zvládá běh po nerovném i rovném terénu, je plynulejší a přidává se běžecké držení paží. Chodí po schodech bez držení, při sestupování schodů střídá kroky. Vyvíjí se i skok, který je nejprve seskokem, poté skok do dálky a na konec skok do výšky. Dítě hopsá kolem šestého roku, poté přichází poskok v šestém až sedmém roku. V šestém roce by mělo mít dítě již vyzrálé chytání a házení. (Kučera, Kolář, Dylevský, 2011, s. 14-16).

Jemná motorika je spojována nejvíce s předpokladem pro psaní. V předškolním období se jedná o oblasti dovedností jako je koordinace oko – ruka, schopnost držet a manipulovat s tužkou nebo i štětcem, schopnost provádění základních tahů. Pohybový koordinace se projevuje v sebeobsluze dítěte, kdy by dítě mělo například zvládnout v 6 ti letech zavázat boty, zapnout zip, manipulovat s knoflíky, jíst příborem, umýt si a osušit ruce, manipulovat s nůžkami.

2 TEORETICKÉ UKOTVENÍ POHYBOVÉ AKTIVITY

Vymezení pohybové aktivity lze jako „*jakýkoliv tělesný pohyb spojený se svalovou kontrakcí, která zvyšuje výdej energie nad klidovou úroveň* (EU Physical Activity Guidelines, 2008).“ V souladu s koncepcí WHO (2004) je klíčový koncept pohybové aktivity (dále PA) z hlediska struktury členěn podle SIGPAH¹ (2004 in Kalman, Hamřík, Pavelka, 2009, s. 21) na:

Obr. 1 PA a jejich struktura podle SIGPAH 2004

Pohybovou aktivitu definují jako jakoukoli aktivitu produkovanou kosterním svalstvem způsobující zvýšení tepové a dechové frekvence. Pohybová aktivita je v těsném spojení s kvalitou života a zdravím člověka. Lidé jsou stvořeni od pradávna k pohybu a v současné době narůstajícího „sedavého způsobu“ života je nutné i v závislosti na narůstající obezitě dětí, věnování pozornosti a vyzdvižení pohybové aktivity a pohybu celkově jako velmi důležitého aspektu zdravého životního stylu.

Právě Světová zdravotnická organizace (WHO) má mezi hlavními problémy, kterými se zabývá, problematiku nedostatku pohybu a pohybové aktivity. Pohybovou aktivitu chá-

¹ Strategic Inter – Governmental forum on Physical Activity and Health

pou jako spektrum činností v různých oblastí života jedince a jako součást sportu, školních aktivit, dětské hry ale také chůze do školy (Brettschneider & Naul, 2004, s. 8 – 9).

Tato problematika je důležitá. Dle mého názoru by se měl brát větší zřetel na pohyb v mateřské škole, ale také seznámení rodičů s významností pohybu a pohybové aktivity, aby to to bylo plněno i mimo půdu zájmových zařízení nebo školních institucí. Abychom pochopili význam spojení pohybová aktivita, je nezbytné vymezení pojmu pohyb, který je nezbytný pro pohybovou aktivitu a celkový vývoj jedince.

2.1 Pohyb a jeho význam pro dítě předškolního věku

Za pohyb označujeme hmotný objekt, který mění svou polohu, tvar, velikost, složení, skupenství, vlastnosti apod. Pohyb zahrnuje v obecné charakteristice děje, při kterých dochází k fyzikální změně hmoty. Pohyb ve vztahu k člověku znamená způsobilost pohybu v prostoru a čase pomocí svalové činnosti (Mužík, Vlček et al., 2010, s. 13).

Pohyb ve vztahu k dítěti definuje více autorů, já uvedu jen některé. Dvořáková (2002, s. 17) uvádí, že „*pohyb je základní životní projev i základní biologická potřeba dítěte.*“ Matějček a Pokorná (1998, s. 12) tuto definici více rozšiřují a upozorňují na podmínku, kdy dítě při částečně organizovaném pohybu, nesmí ztratit svou bezprostřednost a prvky hravosti. Pohyb je důležitý pro fyzický a duševní růst s vývoj dítěte. Je to první komunikační nástroje dítěte (Goddard, 2012, s. 22, 134, 187). Za výstižnou a vlastností obsáhlou považuji definici Havlínové (2008, s. 52), která uvádí: „*pohyb je motorem růstu.*“

Pokud spojíme pyramidu potřeb dítěte formulovanou Maslowem (např. Drapela, 1997), ve spojení s Piagetovou psychologií (1970), sociální teorií Eriksona (1963) a psychomotorickým přístupem Kipharda (1992), vyplyne nám, že pohyb je pro dítě jednou ze základních biologických potřeb a prostředek k objevování světa. Je to vrozená potřeba a zvláště v dětství dost intenzivní (Dvořáková, 2011, s. 13).

Dítě se prostřednictvím pohybu seznamuje s prostředím, probíhá zde první učení, jak ovládnout své tělo, jak zvládnout své okolí a tím si osvojit potřebné zkušenosti. Pomocí pohybu dítě vyjadřuje samo sebe a přichází do interakce s prostředím. Je to také nástroj pro získávání sebevědomí, hodnocení sebe samého, dítě se srovnává, pomáhá i soupeří nebo spolupracuje s ostatními (Dvořáková, 2011, str. 13).

Pohyb je pro dítě předškolního věku nejpřirozenější aktivitou, která mu přináší uspokojení, radost a působí příznivě na jeho vývin. Charakteristická je spontánnost a to v prostředí, ve kterém vyrůstá a později v mateřské škole. Absence po pohybu má negativní vliv na vývoji a rozvoj dítěte.

Jak jsme již zmínili výše, pro pohyb je charakteristické přemístění. Pokud je toto přemístění uvědomělé (v daném prostoru i čase), označujeme to pohybovou aktivitou (Mužik, Vlček et al., 2010, s. 13).

2.2 Pohybová aktivita dítěte předškolního věku

Vymezení pojmu pohybová aktivita (PA), je kvůli terminologické nejednotnosti, složitější. Širším a obecnějším vymezením můžeme uvést charakteristiku pohybové aktivity jako jakýkoli tělesný pohyb, který je zabezpečován kosterním svalstvem a vede ke zvýšení energetického výdeje (Sigmund a Sigmundová, 2011, s. 6). Tuto definici doplňuje Zvonař a Duvač (2011, s. 80) o znaky cílevědomosti, sociální determinovanosti a spojitost s procesem komunikace mezi lidmi.

Pohybová aktivita je označení jak konkrétního druhu pohybového jednání, tak celkové pohybové jednání jedince. Pohybová aktivita zahrnuje aktivity hrubé motoriky ale i základní pohybové dovednosti. Sekota (2015, s. 130 – 131) zdůrazňuje klást u dětí důraz na rozvoj jejich motorických dovedností.

V užším významu řadíme do pohybových aktivit běh, fotbal, zatímco v širším významu mluvíme o souhrnu všech pohybových aktivit, které jsou významné pro psychický a tělesný rozvoj jedince (Zvonař, Duvač, 2011, s. 80 – 81). Pohybová aktivita přispívá k pozitivnímu vývoji předškolního dítěte a jeho růstu, přináší mu také uspokojení, radost, možnost seberealizace, sebepojetí.

Výběr pohybových aktivit dítěte je ovlivněn jejich aktuální úrovní motorických schopností i dovedností. Měly by být však všestranné a ne jednostranně zaměřené. V zájmu dítěte bychom se neměli orientovat na výkon, protože to může mít negativní vliv na jeho vývoj. Pohybové aktivity by měly poskytovat radost a měly by se při něm děti cítit bezpečně. Aby si děti utvořily kladný vztah k PA, jsou důležité zkušenosti získané již z raného dětství v prostředí rodiny, ale také z preprimárního stupně vzdělávání (ISCED O).

2.3 Pohybová gramotnost a kompetence předškolního dítěte

Pohybová aktivita je prostředkem, kterým učitelky MŠ naplňují požadavky rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV). Oproti minulým přístupům k předškolnímu vzdělávání, přináší RVP PV změnu. Cíle jsou formulovány spíše obecně. Proto je důležité, jak uchopíme tyto „vzdálené“ cíle a s ohledem na věk dětí a jejich schopnosti, jim je prakticky zprostředkujeme. Měli bychom se snažit o nalezení jednoduchých činností, které povedou k obecným kompetencím. Pokud nepůjdeme formou direktivních a didaktizujících metod, ale stáním v pozadí, necháme dětem prostor pro jejich aktivitu, získají svými vlastními zkušenostmi potřebné kompetence, jejichž získání a zvládnutí je cílem vzdělávací politiky. Získáním potřebných kompetencí, by mělo jedinci pomoci ve vrůstání do společnosti a zařazení do běžného života (Dvořáková, 2009, s. 2 – 3).

Prostředkem k získání pohybových kompetencí jsou pohybové aktivity (Dvořáková, 1998, s. 112-115). Pohybové aktivity také pomáhají v získávání klíčových kompetencí k učení, řešení problémů, komunikaci, sociálním a personálním, činnostním a občanským získává dítě v běžných situacích. Dětem jsou zprostředkovávány praktickými činnostmi nejčastěji pomocí hrou. My se ale zaměříme na pohybové kompetence a pohybovou gramotnost, pro návaznost další kapitoly.

Pohybová gramotnost

Obecně je gramotný jedinec někdo, kdo je schopen psát a číst. Ovšem gramotnost není pouze být schopen číst a psát, ale existuje více druhů: čtenářská, přírodovědná, matematická, informační a finanční. Pohybová gramotnost však není zmiňovaná tak často, jako předchozí. Pro moji práci je ovšem důležitá a proto se pokusíme o její definování.

Rozšíření pohybové gramotnosti (dále PG) do povědomí má na svědomí Whiteheadová (2010, in Vašíčková, 2016, s. 17), která PG chápe jako motivaci, důvěru, pohybovou způsobilost, znalost, porozumění jak udržet pohybovou aktivitu celý život na individuální úrovni. Tuto definici převzali a upravili Čechovská a Dobrý (2010, s. 3), podle kterých pohybová gramotnost zahrnuje osvojené základní pohybové dovednosti, porozumění a motivaci, jak udržovat pohybovou aktivnost na individuálně vhodné úrovni v průběhu celého života.

Pohybově gramotný jedinec je pohybově schopný, disponuje pohybovými dovednostmi a má potřebu po pohybové aktivitě. Takto pohybově gramotný jedinec si uvědomuje význam pohybu, vyhledává pohybové aktivity a má předpoklad ke zdravému životnímu stylu.

Pohybová kompetence

Vašíčková (2016, s. 24) samotnou pohybovou kompetenci chápe jako „*soubor pohybových schopností a dovedností, kterými člověk disponuje, aby se pohyboval ekonomicky a s důvěrou, v rozličných pohybových situacích.*“ Pohybová kompetence je širším termínem zahrnující pohybové dovednosti, které jsou založeny na schopnostech jedince.

Pohybová kompetence je předpokladem, aby byl jedinec pohybově gramotný. Tím pádem chápeme pohybovou gramotnost jako nadřazený pojem, jelikož na sebe váže ještě motivaci, pozitivní vztah k pohybové aktivitě, vědomosti o PA. Abychom získávali pohybovou gramotnost, je třeba na této „cestě“ různých elementů pohybové kompetence, kdy si postupně osvojujeme pohyb od narození přes pohybové dovednosti aplikované v různých činnostech (tanec, plavání, sportovní hry, atd.). V tomto kontextu uvádíme aspekty pohybového učení, které rozeznává z hlediska narůstající potřeby využití tělesné kapacity Whitehead (2010 in Vašíčková, 2016, s. 24):

- pohybový rejstřík dítěte (kompetence získané v průběhu prvních let – chůze, plazení, úchop, mávání, atd.),
- rozvoj pohybových schopností (například rovnováha, flexibilita, správné držení těla orientace v prostoru),
- osvojování obecných (chytání míče) a konkrétních pohybových dovedností (vyplývají z náplně pohybové činnosti – odbíjení míče pouze pravou rukou),
- zvládání pohybových dovedností (zapojení konkrétních pohybů do složitější činnosti – házená).

Důležité je, abychom vycházeli z pohybového rejstříku dítěte. Na tom bychom měli stavět i obsah pohybových aktivit, náročnost pohybových činností a brát na vědomí, že každé dítě se vyvíjí jinak, každé má jiné předpoklady a aktuální schopnosti a dovednosti. Pokud dokážeme diagnostikovat aktuální pohybové dovednosti, můžeme na nich začít „stavět“ osvojování složitějších dovedností. Pokud dítěti vytvoříme širokou a zajímavou

nabídku pohybových aktivit, má nejlepší předpoklad k získání pohybových kompetencí a je na správné cestě k pohybové gramotnosti.

Pohybové aktivity jsou řízené i spontánní a měly by být pravidelnou součástí denního programu. Pomáhají sledovat motorický vývoj dítěte, jeho tělesnou zdatnost i pohybovou kulturu. Jsou důležité v osvojování pohybových kompetencí a vedou k pohybové gramotnosti. Pohybové aktivity také odkrývají vztah dítěte k pohybu i potřebu po pohybu, která je u každého dítěte individuální a pedagog by ji měl znát (Metodika pro podporu individualizace vzdělávání, 2007). Toto vše dokáže ovlivnit výchovně – vzdělávací koncepce školního vzdělávacího programu mateřské školy a hlavně učitelky MŠ.

3 VÝZNAM RÁMCOVÉHO VZDĚLÁVACÍHO PROGRAMU PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ Z HLEDISKA POHYBU

V roce 2004 vešel v platnost kutikulární dokument Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále RVP PV). Tento dokument je vytvořen na státní úrovni a vychází z Národního programu vzdělávání, tzv. Bílé knihy. RVP PV je povinný pro veškerá předškolní vzdělávání a vymezuje rámec vzdělávání, který je závazný. Také vymezuje požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání předškolních dětí, která jsou závazná. Na školní úrovni jsou školní vzdělávací programy pro předškolní vzdělávání (ŠVP PV), podle kterých se uskutečňuje vzdělávání na jednotlivých mateřských školách. ŠVP PV je povinný a vytváří si jej každá MŠ sama. Dále jsou ještě třídní vzdělávací programy, které již povinné nejsou a jsou v režii mateřské školy i jejich zpracování.

RVP PV umožňuje mateřským školám, aby projevíly svou iniciativu a byly aktivními aktéry v podmínkách vzdělávání MŠ. RVP PV klade důraz na vzdělávání v předškolních zařízeních, kde jsou zohledňovány zájmy a potřeby dětí.

Součástí RVP PV jsou na obecné úrovni rámcové cíle a klíčové kompetence, na úrovni oblastní dílčí cíle a dílčí výstupy. Rámcové cíle a klíčové kompetence jsou realizovány v průběhu výchovně vzdělávacího procesu veškerým kontaktem a komunikací učitelky s dětmi. Při pohybových aktivitách by měla být navozena radostná a pozitivní atmosféra, dětem by měly být aktivity zprostředkovány nápodobou dospělého nebo vrstevníků, ale zároveň umožněno vše poznávat, rozvíjet své schopnosti a dovednosti a vzdělávat se vlastní aktivitou a iniciativou. Pohybové aktivity podporují osvojování základů hodnot, na kterých je postavena naše společnost, pozitivními vztahy, respektování pravidel, ohleduplností, empatií, podporou společných aktivit, spoluprací a komunikace mezi sebou.

RVP PV stanovuje rámec pro obsah a objem vzdělávání v MŠ. Obsah je rozdělen do pěti oblastí:

1. Dítě a jeho tělo
2. Dítě a jeho psychika
3. Dítě a ten druhý
4. Dítě a společnost

5. Dítě a svět

Pohybové aktivity a činnosti jsou rozloženy do všech oblastí, nejvíce je však zachycuje, rozvíjí, utváří podmínky dítě a jeho tělo. Zde je pohyb hlavním prostředkem, jak postupovat ke stanoveným cílům. Dokazují to i specifické cíle uvedené v RVP PV: „*poznat a ovládat své tělo, rozvíjet smysly, pěstovat zdatnost a osvojovat si motorické dovednosti, ale i poznatky a dlouhodobé návyky*“ (RVP PV, 2016).

3.1 Pohybová aktivita v rámci ŠVP PV

Rozvrh činností během dne, neboli režim dne, je nezbytností, kterou dítě předškolního věku vyžaduje. Režim dne pomáhá dítěti k vytváření vhodných podmínek pro rozvoj návyků, které mu usnadní hladký průběh základních životních činností nejen v dětství, ale i v dospělosti. Pokud si dítě navykne na potřebu režimu, stane se jeho součástí i v budoucnosti a bude to patřit mezi jeho potřeby, kterou bude vyžadovat a bude mu pomáhat v dalších činnostech. Jak je zřejmé, vytvoření hodnotného denního režimu je pro dítěte nenahraditelné. Od narození dítě učíme na režim dne, kde má svou roli i pohyb, na který je dítě postupně navykáno. Jestliže dítě nenaučíme k dělení mezi časem na zábavu, povinnosti a pohybovou aktivitu, bude pro něj obtížné vytváření času na hodnotné využití volného času v pozdějším věku. Zde má právě mateřská škola své místo (Miklánková, 2009, s. 24).

Kvalita sestavení školního vzdělávacího programu se odráží na pohybovém režimu dne dítěte v mateřské škole. Zpravidla se objevují ve školním vzdělávacím programu vždy opakující se týdenní činnosti typu zdravotní cvičení, pobyt venku, řízené a spontánní činnosti. Mateřské školy mohou neomezeně zařazovat tělesnou výchovu jako hlavní činnost dne. To poskytuje učitelkám větší kompetenci na zařazování pohybových aktivit do školního režimu a Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání napomáhá učitelkám v různorodosti těchto aktivit. Jak uvádí Miklánková (2009, s. 24), možnost pohybových aktivit je takřka neomezená jelikož podřízena je jen stravování a odpočinku. Možnosti a frekvence zařazování právě pohybových aktivit odráží i materiální a prostorové vybavení mateřských škol.

Například Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole, který se zabývá vytvářením podmínek pro zdravý rozvoj dětí, rozšiřuje podmínky RVP PV o Tělesnou pohodu a volný

pohyb. Tuto podmínku pokládá za nepostradatelnou ve zdravém rozvoji dítěte a jeho celkové tělesné a duševní pohody (Syslová in Řehulka, ed., 2011, s. 89).

Mateřské školy mají velký prostor pro zařazení pohybových aktivit do obsahu vzdělávání a jejich koncepce. Spíše se ale v dnešní době setkáváme s pohybovými aktivitami v rámci zájmových činností ze strany MŠ a často s úmyslem nalákání rodičů na tuto nabídku, který se jeví jako něco „navíc“.

4 ZÁJMOVÁ ČINNOST A JEJÍ VÝZNAM PRO DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Pro vymezení pojmu zájmová činnost, je důležité objasnit tyto pojmy - *potřeba* a *zájem*, které s termínem zájmová činnost souvisí. Právě k této posloupnosti nás přivádí i definice zájmové činnosti podle Pávkové (2008, s. 92), která chápe zájmové činnosti, jako cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností.

4.1 Zájem a potřeba ve vztahu k předškolnímu dítěti

Předškolní věk dětí je charakteristický v nestálosti, a to platí i o jejich zájmech. Zájmy dítěte v mateřské škole jsou labilní a nelze na nich předpokládat založení dítěte nebo jeho předpoklady k budoucím koníčkům, povolání apod. Důležitá je právě ta přítomnost v mateřské škole, kdy bychom se měli soustředit na aktuální potřeby a zájmy dítěte.

Potřeba u dětí předškolního věku

Potřeba je definována Výrostem a Slaměnikem (2008, s. 150) jako „*subjektivně pociťovaný nedostatek něčeho, co je pro život jedince nezbytné. Podstatnou stránkou potřeby je její subjektivní prožívání, nejčastěji jako pocit napětí, nelibosti, strádání.*“

Potřeby nejsou stále, mění se v závislosti na čas, růst dítěte a také hraje velkou roli jeho vývoj a individuální zvláštnosti. V případě předškolního dítěte, se jedná mimo jiné o potřebu po pohybové činnosti, která spadá do základních biologických potřeb dítěte. Pohyb dítěti umožňuje uspokojování potřeb jako například potřebu množství, proměnlivosti a kvality podnětů, potřebu sociálních kontaktů a vztahů, potřebu společenské hodnoty a uznání, identity a potřeba seberealizace. Nedostatek po pohybové činnosti není tak silný jako nedostatek například spánku nebo jídla, ale jelikož je pohyb nepostradatelný pro správný vývoj dítěte, zamezování této potřeby má negativní dopad na vývoj dítěte (Říčan, 2010, s. 182; Nakonečný, 2004, s. 108).

Potřeba, v případě dítěte, je situací, kdy vyhledává určité podmínky, které jsou nepostradatelné pro jeho optimální vývoj a zabraňují nepříznivým podmínkám. Potřeba dítěte

aktivizuje, motivuje a směřuje ho k jednání, činnosti za cílem uspokojení potřeby, ale také jeho zájmu.

Pokud chceme porozumět chování a jednání dítěte, pochopit jej a předvídat do budoucnosti, jak bude za určitých okolností jednat, pak nám vyvstává otázka, co chtějí, o co jim jde, co je těší, o co projevují zájem apod. Je to otázka na jejich hybné síly neboli co je motivuje. Pak se musíme zeptat, co motivuje dítě předškolního věku k určité činnosti? Motivačním činitelem je právě zvědavost, která vede dítě ke snaze o zkoumání a experimentování. Tyto činnosti dítěti poskytují pocit uspokojení, radosti. Právě radost by měla být cílem činnosti pro dítě, tedy i motivem (Fontana, 2003, s. 153-154; Říčan, 2010, s. 95).

V dnešní době tráví děti čím dál více času v mateřské škole, to ovlivňuje skutečnost nároku na uspokojování potřeb v mateřské škole a její nutnosti (nejedná se jen o potřeby hladu, žízně, ale i pohybu). Část potřeb dítěte je uspokojována již jen trávením podstatné části dne v mateřské škole, kdy je například uspokojena potřeba po společnosti ostatních dětí. Ovšem tady vyvstává problém, že každé dítě je jiné, každé má i jiné potřeby. Z toho důvodu je důležitým předpokladem znalost individuality každého dítěte. Je reálné v případech zájmových činností, že lektor, který dochází pouze na danou zájmovou činnost, zná individuálně každé dítě? A nemusí se jednat jen o lektora, může to být i učitelka z jiné třídy. Dalším problémem je počet dětí, které na zájmovou činnost dochází. Čím více dětí, tím se méně zaměřují lektori na jednotlivce a soustředí se na potřeby skupiny.

Od mateřské školy je očekáváno plnění potřeb dítěte. Ty jsou, troufám si soudit, plněny. Úskalí v zájmových činnostech a plnění potřeb dětí shledáváme v tom, že tyto činnosti zahrnují zpravidla jednostranně zaměřené aktivity a ty nedokážou uspokojit všechny potřeby dítěte.

Zájem

Pojem zájem se v psychologii řadí k vůbec nejproblematičtějším a nejrůzněji vymezovaným termínům. Nakonečný (2009, s. 250) uvádí, že se často zájem chápe jako činnost, na kterou člověk vynaloží úsilí, čas a peníze. Helus (2009, s. 148) tvrdí, že za zájmy označujeme uvědomělé, dlouhodobé a soustavné zaměření jedince na určitou oblast poznávání a čínorodé seberealizace. Zájmy mají značný osobnostně rozvíjející význam v tom smyslu slova, že integrují a aktivizují celou řadu oblastí osobnosti. Fontana (2003, s. 222) chápe zájem u dětí, jako prostředek pro zvládnání obtíží v jejich životě, protože to vnímají jako

něco, co „stojí za to“. Tato definice nám koresponduje s výše uvedenou definicí od Pávkové o zájmové činnosti.

Zájmy můžeme chápat jako druh motivů. „*Motivy představují podněty k aktivitě zaměřené na nějaký cíl, která je spojena s určitým očekáváním, jež se k tomuto cíli vztahuje, a s emočním prožitkem signalizujícím aktuální potřebu i míru jejího uspokojení*“ (Vágnerová, 2016, s. 329). Základem motivů jsou potřeby, které jsou právě výchozím motivačním činitelem a signalizují nám nedostatek něčeho (Nakonečný, 2004, s. 108). Zájem je tedy odvozenou potřebou, která se uspokojuje provedením konkrétní činnosti. Zájmů je nespočetné množství, jelikož každá činnost člověka, která ho baví a uspokojuje jeho potřebu, může být zájmem.

Zájmy jsou snadno ovlivnitelné. Můžeme je zeslabovat, zesilovat, určovat jejich směr, nebo vytvářet. Zájmy dítěte mohou být tedy ovlivněny jak rodiči, tak pedagogickou osobností a je důležité, aby ovlivnění bylo pozitivní a ve prospěch dítěte. Jak snadně můžeme u dítěte vytvořit nebo rozvinout záměrným působením zájem pro nějakou činnost, tak vyvstává riziko (například nucením do činnosti) k vytvoření nechuti do činnosti, tedy anti-zájmu. Ovšem musíme brát v potaz, že se bavíme v rovině pravděpodobnosti a nelze říci, že u každého dítěte lze rozvinout nebo vytvořit jakýkoliv zájem a taktéž nemusí vést nucení do činnosti k anti-zájmu dítěte.

Zájmy předškolního dítěte

V období předškolního věku se dítě začíná spontánně zájmově zaměřovat. Podněty k tomu využívá ze strany rodičů a jejich zájmové činnosti, kterou se dítě může inspirovat. Zájmy jsou krátkodobého charakteru a často se mění. Ovšem vždy když přijde nový zájem, je na něj dítě plně soustředěné a je ním ponořené (Košťátková, 2014, s. 61).

Výzkumy zpracované ve *Vědecké pedagogice* Marií Montessori, ukazují dětské zaujetí pro činnost podle typu tzv. senzitivní fáze. To znamená, že se dítě na základě vlastního vnitřního popudu orientuje na vybranou činnost, která ho zajímá a dokáže se po určité dobu o to zajímat soustředěně - například o konkrétní pohybovou aktivitu, zdokonalování v rámci této aktivity (Eichelberger, 2003, s. 8 – 12).

Zájmy dítěte a výběr činností je také ovlivněn jeho dosavadním vývojem, schopnostmi a dovednostmi. Předpokládá se, že se dítě věnuje tomu, co mu jde, v čem se mu daří

a nejeví se zde větší obtíže. Dítě, které nemá problém s chytáním míče, se bude více zapo-
jovat do těchto pohybových činností, než dítě, které míč nechytí.

Rodiče se v předškolním věku snaží u dítěte vytvářet a podporovat zájmy k určitým
činnostem a aktivitám, často v podobě docházky do kroužků a myslí si, že když dítěti určí
směr, můžou tak podpořit a urychlit jeho vývoj v dané oblasti, směru. Tento věk je charak-
teristický určitou poddajností dítěte, kdy nevysloví jednoznačný nesouhlas se zájmovou
činností. Zde, ale nastává riziko vytvoření anti – zájmu pro danou oblast zájmu. Proto by
měly být kroužky voleny s ohledem na dítě a jeho vývoj. Kořátková (2014, s. 63) zdůraz-
ňuje: „*důležitost ponechání prostoru pro dětství zakotvený ve volném času v rodině, s hrou,
pohybem a vrstevníky jako nedocenitelný startovací potenciál s využitím vlastní iniciativy.*“

Vznik zájmu je podmíněn na řadě vzájemně se k sobě vztahujících činitelů. Aby pedago-
gická osoba nebo rodič pomohl v rozvinutí zájmu dítěte, měl by podle Fontany (2003,
s. 222):

- k tomu poskytovat vhodné příležitosti
- ukázat dětem, k čemu je takový zájem užitečný,
- nehodnotil kompetenci dětí v dovednostech, které se zájmem souvisejí, dokud
nedostaly dostatek příležitostí nezbytných k jejich vytvoření,
- dával najevo vlastní nadšení a zaujetí,
- nevyžadoval po dítěti stejné nadšení a zaujetí jako on sám,
- ponechávat volnost.

Rozvíjení zájmů u dětí předškolního věku hraje důležitou roli pro jejich budoucí tráve-
ní volného času. Měly bychom dát dětem prostor k pozvolnému prozkoumávání světa
a jejich porozumění, tohoto světa. Činnosti by měly být nejen spojeny s poznáváním, ale
jejich vlastním zájmem, který naplní jejich potřeby. Každé dítě je jiné a tak jsou i jiné je-
jich zájmy a orientace na činnosti. Zájmy dítěte předškolního věku jsou krátkodobé, často
se mění, mnohdy mnohostranné a labilní. Dítě se snaží najít něco, co ho baví, protože
jedinec rozvíjí své zájmy tam, kde je úspěšný a kde nalezne pocit uspokojení. Úspěšnost je
podmíněna, jak bylo zmíněno výše, aktuálním vývojem dítěte a jeho schopností. Všechny
uvedené činitele (aktuální vývoj dítěte, schopnosti, dovednosti, prostředí, vliv rodiny, vrs-

tevníci, mateřská škola – učitelé) ovlivňují tedy zájmy dítěte, které se potom odráží v trávení volného času a „pokládají se základy“ do pozdějších let.

Děti nemusejí některé zájmové činnosti vnímat jako dobrovolné (Hofbauer, 2008).

4.2 Volný čas

Pojmem volný čas je doba, kdy naše činnost a aktivita vychází z vůle a jedinci přináší pocit uspokojení, radosti, relaxace apod. Autoři, věnující se problematice volného času, se v definicích volného času až na výjimky shodují. V širším pojetí je volný čas opakem práce nebo činnosti, kterou musíme dělat, bez ohledu na naše zájmy nebo potřeby. Pávková (2008, str. 13) definuje volný čas jako dobu, kdy je výběr činnosti založen na svobodě, dobrovolnosti, radosti, přinášející uspokojení a uvolnění. Volný čas je časem mimo pracovním a tzv. časem vázaným (zahrnujícím biofyziologické potřeby člověka, chod rodiny apod.) (Hofbauer, 2008, s. 10 - 11). Pojem volný čas je často zastřešující pro odpočinek, zábavu, zájmovou činnost, zájmové vzdělávání. Zájmové činnosti se věnujeme zpravidla ve volném času, proto uvedu charakteristiku nejprve volného času.

Volný čas dělí podle druhu činností Šerák (2009, s. 28):

- „*odpočinkové (činnosti klidné, pohybové i psychicky nenáročné),*
- *rekreační (typická pohybová aktivita),*
- *zájmové (cílevědomé aktivity zaměřené na uspokojení a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností).“*

Prvotní formování volného času dítěte se odehrává v rodině. Způsob, jakým je dítě vychovávané se odráží v jeho využívání volného času. Rodina by měla vytvářet dítěti příznivé podmínky a naučit své dítě, jak zacházet s volným časem, protože oni jsou ti, kteří ho motivují a iniciují (Investice do rozvoje vzdělávání, 2012, s. 8). Důležitým apelem na rodiče je, aby prvotně brali v úvahu zájmy dítěte, jeho individuální potřeby a ohlížely se na jeho schopnosti. Dítěti by mělo trávení volného času přinášet radost, pozitivně ho rozvíjet, seberealizovat.

Rodiče by měli trávit s dětmi čas, nebo alespoň více, než vyřešit jeho výplň spoustou kroužků. Investice do rozvoje vzdělávání (2012, s. 8) považuje za vhodné zaměření na sportovní aktivity: jízda na koloběžce, kolo, bruslení, plavání, lyžování, atd. Rodiče jsou

pro děti vzor, a proto by měli ovlivňovat a iniciovat správným způsobem jejich volný čas. To je ovšem také ovlivněno ekonomickou situací rodiny, lokalitou bydliště a dalších podmínek.

Volný čas i zájmová činnost se střetává v charakteristice – uspokojování potřeb, zájmů. V rámci volného času se děti seznamují s aktivitami, v rámci zájmových činností, které u nich mohou přerůst v zájmy až do dospělosti. Pokud je u dítěte vytvořen zájem, bude se ním snažit vyplnit svůj volný čas.

4.3 Zájmová činnost ve vztahu k mateřské škole

Definice zájmové činnosti se od více autorů schází v základních charakteristikách – záměrné aktivity, orientující se na uspokojování a rozvíjení individuálních potřeb, zájmů a schopností dítěte.

Zájmová činnost se uskutečňuje v rámci zájmového vzdělávání, které je součástí procesu celoživotního vzdělávání a je součástí výchovně vzdělávací soustavy ČR. Zájmové vzdělávání je ukotveno v zákoně č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání stanovuje podrobnosti obsahu a rozsahu jejich činnosti, podmínkách provozu, organizaci, podmínky přijímání a úhrady za služby.

V dnešní době je často probíraným tématem zájmová činnost, v podobě kroužků, v mateřské škole. Kroužky Hájek (2008, s. 169) chápe jako nižší pojmenování zájmové činnosti. Naopak Opravilová (2016, s. 160) užívá pojem zájmové kroužky. Já budu ve stejném významu jako zájmová činnost chápat a používat i pojem zájmový kroužek, který je používán Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy a významově koresponduje se zájmovou činností.

Již zmíněnou definici zájmové činnosti podle Pávkové (2008, s. 92) doplňuje Němec a kol. (2002) o aktivity, které se podílí na formování názorů, postojů a přesvědčení jedince, čímž významně ovlivňují osobnost vychovávaného. Zde bychom se měli pozastavit právě nad spojením vychovávaná osobnost, kdy je důležité podotknout, že v zájmových činnostech jde do pozadí vzdělávací charakter. Důležitý je zde pozitivní vliv na vývoj dítěte a jeho rozvoj za co nejvíce individuálních podmínek s ohledem na jeho potřeby, schopnosti a dovednosti.

Je to místo, kde se dítě dostává do kontaktu nejen s vrstevníky (děti i z jiných tříd), ale také s novými dospělými osobami (externí lektoři). Pro nejmladší děti to může být z hlediska socializace náročné, jelikož se musejí adaptovat na mateřskou školu a konkrétní třídu s novou paní učitelkou a ostatními dětmi, a poté musí ještě měnit prostředí na zájmovou činnost. I to je jeden z důvodů, proč jsou pro některé kroužky stanoveny podmínky k zápisu dle věku. Zájmová činnost by měla dítěti přinášet radost a ne stres. Velmi důležitou součástí zájmové činnosti, a tím kdo ji ovlivňuje, může být jak učitelka mateřské školy, tak externí lektor a jiní. Všechny můžeme zařadit do pojmu vedoucí zájmové činnosti.

Hájek (2008, s. 176-178) shrnuje vlastnosti vedoucího zájmové činnosti (ZČ):

- tolerovat dítě takové, jaké je,
- přistupovat ke každému dítěti empaticky a hodnotit podle jeho schopností, možností,
- být pohotový a vnímat návrhy a podněty dítěte, být otevřený změnám ve prospěch dítěte,
- vyhnout se autoritativnímu přístupu a dosáhnout uvolněné a přátelské atmosféry,
- podporovat a podněcovat tvořivost.

Vedoucí ZČ může ovlivňovat činnosti nepřímo a to motivací, sledováním aktivit a bystrosti při bezpečnosti dětí.

V dnešní době se nabídka zájmových činností v mateřských školách rozmohla kvůli „lákání rodičů“. Rodiče si často myslí, že čím víc toho mateřské školy nabízejí, tím jsou lepší. Ovšem v mateřské škole by nemělo jít o nabídku těchto kroužků, ale o kvalitu edukace během provozu MŠ. Pokud mateřská škola nabízí spoustu kroužků nejen po skončení provozu, ale i místo činností během dopoledne/poledne, nedávají tím najevo, že nezvládají nabídnout dítěti vše pro jeho kvalitní a pozitivní rozvoj během dne? Nebo je zde nedůvěra rodičů v dostačujícím výchovně – vzdělávací působení ze strany učitelů na jejich dítě?

Opravitová (2016) uvádí zjištění z posledních výzkumů, že děti předškolního věku navštěvují zájmové kroužky a aktivity nejvíce v mateřských školách a zároveň je zapisují i do jiných. Výzkum také ukázal, že některé děti mají až pět zájmových kroužků za týden. Tím, že mateřské školy nabízejí kroužky i během dopoledne, některé děti mají i 2 – 3

zájmových činností za den. Zjištění nepokládám za pozitivní vzhledem k vývoji dítěte.

Již jsem se dotkla časů, kdy mateřská škola zařazuje zájmové činnosti (ZČ). Prakticky může kdykoliv a ZČ bývají dopoledne (místo řízených činností), během pobytu venku nebo když děti mají mít odpočinek na lůžcích, také odpoledne nebo po skončení provozu MŠ. Teď jsou omezeny MŠ stanoviskem z České školní inspekce, která uvádí, že mateřské školy nesmí zařazovat zájmové činnosti během doby, kdy má mít dítě prostor pro hru, získávání vědomostí a dovedností. Pokud se tak děje, má to být pro všechny děti a ne pro menší počet dětí a měl by být bezplatný. Další vydanou podmínkou je, že pokud je kroužek veden učitelkou, nemá být placený (Stanovisko České školní inspekce, 2016).

Nabídka zájmových činností v mateřské škole je ovlivněna lokalitou, kde MŠ sídlí. Na vesnici bývá nabídka menší oproti městu. Ve městě je více organizací, které dochází do mateřských škol nebo je zde širší nabídka lektorů. Využití těchto zájmových činností poté ovlivňuje nejen zájem rodičů, ale i jejich sociální a ekonomická situace, jejich bydliště a časové možnosti (vyzvednutí dítěte).

4.3.1 Dělení zájmových činností podle obsahu v mateřské škole

Zájmové činnosti realizované v mateřské škole jako kroužky, jsou děleny podle zaměření na všestranné nebo jednostranné. Toto rozdělení se dále dělí podle oblasti, na kterou se zaměřuje. Tradiční rozdělení podle Hájka (2011) dělí zájmové činnosti na:

- a. rukodělné činnosti,
- b. technické činnosti,
- c. společenskovední zájmovou činnost,
- d. tělovýchovu a sport,
- e. esteticko-výchovné nebo umělecké činnosti,
- f. dramatické činnosti,
- g. přírodovědné činnosti.

S ohledem na diplomovou práci budu hovořit o zaměření zájmových činností na aktivity:

- a. výtvarné (malování, keramika, tvoření, atd.),

- b. hudební (hra na hudební nástroj, zpěv),
- c. pohybové (taneční, cvičení, jóga, sportovní, hudebně – pohybové),
- d. přírodovědné (chovatelské a pěstitelské),
- e. jazykové (angličtina, jiný jazyk)
- f. jiné (ostatní).

Soustředit se budu na pohybové aktivity.

Pro některé děti, zvláště ty nejmladší a děti, které nedochází do MŠ pravidelně, nebo mají problém se socializací, mohou být tyto činnosti určitou zátěží. Činnosti se zpravidla odehrávají v jiné třídě nebo prostředí a s tím se nese i změna učitelky (dospělého). Pokud ale nemá dítě problém být v jiném prostředí a v kontaktu s jiným dospělým a jinými dětmi, je předpokladem kladné působení na dítě. Zde je důležité, aby vedoucí učitelka dokázala vytvořit vhodné prostředí pro dítě, vhodné podmínky a vybírala činnosti s ohledem nejen na věkové zvláštnosti dětí předškolního věku, ale i individuální.

Jelikož je pro dítě předškolního věku charakteristická krátká koncentrace pozornosti, v rozmezí asi od deseti do třiceti minut, je důležité zařazení pohybových aktivit, ty by měly převládat nad klidovými. Proto je žádoucí, aby učitel (lektor) zájmové činnosti měl nejen teoretické vědomosti o vývojových zvláštnostech předškolních dětí, ale i zkušenosti s touto věkovou skupinou. Pokud učitel (lektor) nepřizpůsobí činnosti právě věkovým zvláštnostem, může se například zdát, že je dítě neklidné až hyperaktivní, ale přitom mu jen schází pohyb a možnost „vybít“ přebytečnou energii.

Dítě předškolního věku by mělo mít za den kolem 7 hodin pohybu. V mateřské škole by to měly být 2 hodiny pohybových aktivit denně (Miklánková, 2009, s. 20). Ovšem délka pobytu dětí v mateřské škole se liší a může se pohybovat mezi cca 4 hodinami až 10 hodinami za den a od toho se odvíjí také potřeba trávení času pohybem v mateřské škole.

Zájmové činnosti jsou v rámci dne zařazeny různě: dopoledne (místo řízené činnosti), během pobytu venku, namísto odpočinku po obědě, odpoledne nebo po skončení provozu mateřské školy. Dopoledne se většinou zařazuje plavání, školičky lyžování a podobné aktivity, kde je nutný přesun. Zde vzniká problém, že děti jsou ochuzeny o řízené aktivity a část dne v mateřské škole. Zasahuje to i do ochuzení o pobyt venku, který je pro dítě ve znamení spontánních činností. V době poledního odpočinku jsou nejčastěji logopedické

prevence, nebo kroužky pro nejstarší děti. Správně by měly být zájmové činnosti zařazeny odpoledne, podle České školní inspekce: „čím později, tím lépe“ (Česká školní inspekce, 2016). Argumentují tím, že pokud není kroužek pro všechny děti, a odchází jen část dětí ze třídy, neměly by být v době výchovně – vzdělávacího působení.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUM

Empirická část diplomové práce se zabývá obsahem pohybových aktivit v nabídkách zájmových činností mateřských škol.

Vzhledem k charakteru výzkumného problému, jsme zvolili kvantitativní výzkum.

Velký vliv na nabídku kroužků mají rodiče předškolních dětí, budeme se tedy zabývat jak jejich zájmem, tak plněním ze strany MŠ a faktory, které mohou rozhodnout o zápisu dětí do nabízených kroužků.

Realizace výzkumu proběhla formou dotazníku pro učitele MŠ a dotazníku pro rodiče, jejichž děti navštěvují MŠ. Dále obsahovou analýzou školních vzdělávacích programů MŠ.

V praktické části používáme pojem *kroužky*², který je zastřešující pro termín zájmové činnosti. Uvědomujeme si, že v rámci terminologie to není správné označení, ale v rámci stručnosti jsme zvolili tento pojem. V dotaznících tím i sledujeme vyvarování se sníženého počtu odpovědí.

5.1 Výzkumné cíle

Dílní cíle a otázky vycházejí z hlavního výzkumného cíle diplomové práce.

5.1.1 Hlavní výzkumný cíl

Zjistit nabídku pohybových aktivit v zájmových činnostech pro děti předškolního věku a porovnat ji s reálným stavem těchto nabídek a zájmem rodičů.

² S pojmem „*kroužek*“ pracuje také MŠMT v rámci rozmanitých metodických pokynů určených pro oblast předškolního vzdělávání. Pojem „*kroužek*“ v souvislosti s MŠ užila Česká školní inspekce v dokumentu Stanovisko k poskytování nebo organizování placených *kroužků* v mateřských školách (2016). Dostupné také z: <https://portal.csicr.cz/Clanek/673>

5.1.2 Dílčí cíle

- Analyzovat reálnou nabídku zájmových činností nabízenou mateřskými školami.
- Analyzovat strukturu nabídky pohybových aktivit v rámci zájmových činností mateřských škol.
- Porovnat nabídku pohybových aktivit nabízených v rámci zájmových činností mateřských škol ve městech a na vesnici.
- Zjistit zájem rodičů předškolních dětí o pohybové aktivity nabízené mateřskými školami v rámci zájmové činnosti a porovnat je s nabídkou těchto aktivit.

5.2 Výzkumné otázky

- Jaké je zastoupení pohybových aktivit v nabídce zájmových činností mateřských škol?
- Jaký je rozdíl mezi nabídkou zájmových činností a poptávkou rodičů o tyto činnosti?
- Jaké pohybové aktivity pro děti nabízejí mateřské školy v rámci zájmových činností?
- Jak se liší nabídka pohybových aktivit nabízených mateřskými a vesnickými školami?
- Jak jsou realizovány pohybové aktivity pro děti nabízené mateřskými školami v rámci zájmových činností?

5.3 Hypotézy

- Nabídka pohybových aktivit v rámci zájmových činností uváděná v ŠVP se liší od nabídky zveřejněné na webových stránkách mateřských škol.
- Zájmové činnosti zaměřené na pohybové aktivity jsou z větší části realizovány v době běžného provozu mateřské školy než po skončení provozu MŠ.
- Pohybové aktivity jsou v nabídce zájmových činností více zastoupeny v městských mateřských školách oproti mateřským školám vesnickým.

5.4 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor je tvořen dvěma skupinami. První skupinou jsou rodiče, jejichž děti navštěvují mateřskou školu. Šetření se zúčastnilo *119 rodičů* prostřednictvím elektronického dotazníku. Dále byli dostupným výběrem prostřednictvím elektronické komunikace osloveni učitelé mateřských škol, kdy se jich zúčastnilo *60*. Jako zdroj dat byly využity také školní vzdělávací programy (*ŠVP*) mateřských škol ($n = 24$) a jejich *webové stránky*.

Výzkumný soubor učitelů

První skupinou výzkumného souboru jsou učitelé. Dotazníkového šetření se jich zúčastnilo 60 (tab. 1). Podle tab. 1, tvoří soubor z většiny ženy (asi 97%). Učitelé jsou nejčastěji ve věku 21 – 30 let (as 52 %), pouze jeden je ve věku do 20 let (tab. 2). Větší část učitelů, přesněji 55% dotázaných, má praxi v mateřské škole méně jak 5 let (viz. tab. 3). Nejméně je učitelů s praxí 11 – 20 let, a to 10% z celkového souboru. Učitelé působí asi v 93 % ve státních mateřských školách, v 5% se jedná o mateřské školy soukromé a pouze necelé 2% zastupuje univerzitní škola, jak ukazuje tabulka č. 4. Tabulka 5 ukazuje převahu mateřských škol městských oproti 25% vesnických.

Tab. 1 Dotazníkové šetření – pohlaví učitelů

Respondenti	n	%
žena	58	96,7
muž	2	3,3
Σ	60	100

Tab. 2 Dotazníkové šetření – věk

Věk učitelů	N	%
do 20 let	1	1,7
21-30 let	31	51,7
31-40 let	9	15
41-50 let	14	23,3
51 a více let	5	8,3
Σ	60	100

Tab. 3 Dotazníkové šetření - praxe

Délka praxe	n	%
do 5 let	33	55
6 - 10 let	10	16,7
11 - 20 let	6	10
20 let a více	11	18,3
Σ	60	100

Tab. 4 Dotazníkové šetření – typ mateřské školy

Typ MŠ	n	%
státní	56	93,3
soukromá	3	5
univerzitní	1	1,7
Σ	60	100

Tab. 5 Dotazníkové šetření – lokalita mateřské školy

Lokalita	%
Město	75
Vesnice	25

Výzkumný soubor rodičů

Soubor rodičů tvoří 119 rodičů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření. Tito rodiče byli vybráni způsobem dostupného výběru a je zachována jejich anonymita.

Soubor spíše tvořen ženami, a to asi 92% (tab. 5). Pohlaví dětí respondentů bylo spíše vyvážené, jelikož 53 % se jednalo o dívky a v necelých 47 % o chlapce. Nejvíce se jednalo o děti rodičů ve věku 5 – 7 let – 53% a také děti 3 – 5 let zaujímají velkou část a to 42%. Děti rodičů ve věku 2 – 3 let bylo pouze necelých 5%., podle tabulky 7. V souboru

rodičů byla také převaha lokality mateřské školy ve městě, v asi 85% a pouze 15% navštěvuje školu na vesnici.

Tab. 6 Dotazníkové šetření - pohlaví

Respondenti	N	%
žena	110	92,4
Muž	9	7,6
Σ	119	100

Tab. 7 Pohlaví dítěte

Pohlaví dítěte	N	%
dívka	69	53,1
chlapec	61	46,9
Σ	130	100

Tab. 8 Dotazníkové šetření – věk dítěte

Věk	N	%
2-3	6	4,6
3-5	55	42,3
5-7	69	53,1
Σ	130	100

Tab. 9 Dotazníkové šetření – lokalita bydliště

Bydliště	n	%
město	101	84,9
vesnice	18	15,1
Σ	119	100

6 METODY SBĚRU DAT

Výzkumné metody ve výzkumné části byly zvoleny dvě - dotazník a analýza dokumentů. V rámci obou metod je zachování anonymity.

6.1 Dotazníky

Tato explorační metoda byla zvolena na základě plánovaného zjištění zájmu rodičů o pohybové aktivity, a plnění či neplnění ze strany mateřské školy. Dotazník byl zvolen kvůli oslovení velkého počtu možných respondentů a získání odpovědí za poměrně krátký čas.

Byly vytvořeny dva autorské dotazníky – jeden pro učitele mateřských škol, druhý pro rodiče dětí, které navštěvují mateřskou školu. Respondenti vyplňovali dotazníky na základě anonymity a dobrovolnosti. Dotazníky byly administrovány elektronicky prostřednictvím webové aplikace www.vyplnto.cz.

Dotazník pro rodiče

Dotazník se skládá z úvodní části, kdy je rodič nejprve seznámen s charakteristikou dotazníku a jeho zaměřením. První položky se zabývají demografickými údaji o dítěti a lokalitě, kam dítě dochází do mateřské školy. Další položky sledovaly zjištění, zda dítě dochází do nějakého kroužku v mateřské škole, či případně jinde, důvod přihlášení dítěte, ale také důvod absence kroužků u dětí. Dále položky mířily k zjištění nabídky kroužků v mateřské škole a jejich obsahu, zaměřenosti kroužků a spokojenosti rodiče s touto nabídkou.

Anonymní dotazník pro rodiče obsahoval 17 položek. Dotazník je sestaven z uzavřených položek (otázky 1, 3, 4, 5, 6, 10, 15, 16, 17) z nichž jsou položky 1, 5, 10, 15, a 16 dichotomickou nabídkou odpovědí. Tyto položky jsou pro nás výhodné v jednodušším získání odpovědí a jejich vyhodnocení. Nevýhodou se může zdát omezenost na určité odpovědi a zamezení jiných odpovědí, ty však v zjišťování dat nejsou podstatné.

Dotazník obsahuje další typ položek, a to polouzavřené otázky. Tento typ otázek byl zvolen z důvodu možnosti dalších odpovědí respondenta, které by byly také přínosem pro výzkum, a nebyla možnost uzavřenými otázkami pochytit celé spektrum možných odpovědí. Mluvíme o položkách 7, 8, 9, 12. Respondentovy „jiné odpovědi“ musí být poté

kódovány pro zpracování dat. Otevřené otázky 4 a 7 umožňují volnost v odpovědích, což dává více práce výzkumníkovi ve zpracování.

Posledním typem otázek, byly škálové (uzavřené) otázky (otázky 13, 14), které jsou zacílené na zjištění osobního názoru a přesvědčení respondentů.

Otázky byly tvořeny tak, aby se respondentovi „rozbalovaly“ další otázky podle jejich odpovědí. Otázky, které byly takhle směřovány, jsou více popsány v příloze PI.

Dotazník pro učitele

Dotazník určený učitelům, pracujícím v mateřské škole, byl složen z 22 otázek. Dotazník obsahuje přímlovu, instrukce a následují položky, které se často větví v návaznosti na odpovědi respondentů. První položky se opět ptají na demografické údaje učitelů a lokality mateřské školy, ve které působí. Dále jsou položky zaměřeny na zjišťování, odkud pramení nabídka kroužků (pokud je), jaký je podíl pohybových aktivit v nabídce, konkrétní druhy těchto aktivit, jejich vedení, případné podmínky k přijetí dítěte do kroužku a další specifika. Poslední položky sledují zjištění názoru učitelek na pohybové aktivity v rámci kroužků, jejich případné připomínky a názory.

Dotazník tvoří uzavřené položky, konkrétně otázky č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13, 16, 19. Z těchto otázek jsou otázky 1, 5, 6, 16 a 19 dichotomické.

Dotazník skýtá také polouzavřené položky (otázky 7, 12, 14, 15, 18), které dávají prostor respondentovi napsat vlastní odpověď, pokud mu nevyhovují nabízené.

Položky, které byly zaměřeny na otevřenou odpověď respondenta (otázky 8, 10, 17, 20, 21, 22) byly rozlišně na cíl zjištění. Zatímco otázky 8, 10, 17 zjišťovaly konkrétní informace, otázky 20, 21 očekávaly odpověď zainteresovanou názorem respondenta. Poslední otázka 22 byla nepovinná a sloužila pouze jako podklad k druhé metodě výzkumu.

6.2 Analýza dokumentů

Druhou metodou ve výzkumné části diplomové práce byla zvolena analýza dokumentů, kdy se bude jednat o analýzu školních vzdělávacích programů mateřských škol a jejich webových stránek. Analýzou sledují zjištění obsahu zájmových činnostech ve školních vzdělávacích programech a webových stránkách.

Analýza dokumentů byla zvolena z důvodu objektivní charakteristiky zájmových činností jednak v ŠVP, ale také i na webových stránkách daných mateřských škol, s hlavním zaměřením na pohybové aktivity. Analýza dokumentů bude založena na zaznamenávání existence zájmových činností a pojmů s ní související.

Prvním postupem ve výzkumu bude využití dotazníků od učitelů. Poslední položka dotazníku obsahoval názvy mateřských škol, které byly využity k následné analýze a zamezení analýzy jedné mateřské školy vícekrát. Následně byly vybrány školní vzdělávací programy uvedených mateřských škol a jejich webových stránek.

Analýza dokumentů bude založena na zaznamenávání existence zájmových činností a pojmů s ní související. Proběhne vymezení tématu a stanovení jednotek analýzy, což budou slova nebo věty, které vyvstanou z dokumentů. Dále bude zaznamenávána frekvence výskytu. Pracovat budeme také se shodou a proběhne porovnání s tvrzením učitelek v dotazníku.

Na základě údajů z dotazníku (konkrétněji poslední položky a analýzy dokumentů jednotlivých mateřských škol) bylo provedeno srovnání výpovědi probandů o nabídce pohybových zájmových činností a nabídkou prezentovanou v dokumentech.

Praktická část nemá za cíl provést analýzu ŠVP do hloubky, ale pouze vyhodnotit obsah a výskyt zájmových činností v těchto dokumentech a také na webových stránkách a porovnat shodu nebo odlišnost.

Předmětem kódování samotné analýzy budou tedy stránky ŠVP a záložky webových stránek. Kódovací jednotkou bude proto pojem *zájmová činnost (ZČ)*. Podle náhodného výběru mateřské školy (podkladem otázka 22 v dotazníku pro učitele), byly stanoveny tyto proměnné:

Tab. 10 Systém na analýzu ŠVP a www

Proměnné	Kódy
nabídka ZČ ³	1 – jsou přítomny ZČ
	2 – nejsou uvedeny ZČ
zaměření ZČ	1 – pohybové
	2 – hudební
	3 – jazykové
	4 – výtvarné
	5 – jiné
druh pohybové činnosti	1 – plavání
	2 – taneční
	3 – pohybový
	4 – jiné
kritéria přijetí	1 – věk
	2 – není
vedení ZČ	1 – učitelka MŠ
	2 – externí lektor
část dne, kdy je realizována ZČ	1 – dopoledne
	2 – odpoledne
	3 – po skončení provozu MŠ
	4 – polední odpočinek
	5 – pobyt venku
frekvence ZČ	1 – 1x týdně
	2 – 1x za 14 dní
	3 – jiné

Identifikace proměnných

První proměnná sleduje zjištění, zda je v ŠVP nebo na webových stránkách nabízena zájmová činnost (kroužek). Kódujeme 1, když je přítomna i v případě, že není uvedena

³ Systém uznává zájmové činnosti i zájmové kroužky.

přesná nabídka a je pouze zmíněna nabídka. Pokud není nabízena zájmová činnost, nebo není uvedena, kódujeme 2.

Druhá proměnná se zabývá zjištěním druhu zaměření nabízených kroužků, kdy názvy kódu jsou v souladu s druhem zaměření ZČ uvedené v dotaznících. Kódem 1 označujeme pohybové kroužky, kam řadíme také sportovní a taneční. Kód 2 zahrnuje hudební kroužky. Kód 3 pod sebou nese jazykové kroužky. Dále kódem 4 označujeme výtvarné kroužky a pod kódem 5 řadíme ostatní kroužky, které nezapadají do žádné z uvedených zaměření nebo jsou kombinovaného charakteru zaměření.

Třetí proměnná je už zaměřená pouze na pohybové zaměření kroužků. V této proměnné vycházím z výsledků u dotazníků, proto uvedené dělení kódů.

Čtvrtá proměnná se kóduje 1, pokud je uvedena podmínka pro přijetí dítěte do pohybového kroužku. Pokud není podmínka uvedena, nebo žádná není, kódujeme 2.

Pátá proměnná se zaměřuje na vedení pohybových kroužků. Pokud vede kroužek učitelka dané mateřské školy, uvádíme kód 1. Jestliže se jedná o vedení externím lektorem, připadá kód 2.

Šestá proměnná zkoumá, v jakém čase jsou pohybové aktivity zařazeny. Pokud jsou tyto aktivity dopoledne, připadá kód 1. Jestliže jsou odpoledne – kód 2, po skončení provozu mateřské školy kód 3, během poledního odpočinku kód 4 a pokud probíhají během pobytu venku, označujeme kódem 5.

Sedmá proměnná zjišťuje, jak je často aktivita prováděna. Jestliže se opakuje každý týden a je zařazena 1x v tom týdnu, označujeme kódem 1. Pokud je to jednou za 14 dní – kód 2. V případě, že se jedná o aktivity, které neprobíhají standardně – kód 3.

6.3 Organizace výzkumu

Po vytvoření nástrojů jsem přešla k realizaci výzkumu. Před samotným zveřejněním dotazníku na internetu jsem provedla nejprve pilotáž dotazníků. Dotazník pro rodiče byl proveden se třemi rodiči a dotazník pro učitele s dvěma učitelkami mateřských škol. Poté byly provedeny drobné úpravy a následovalo zveřejnění na internetu. Dotazníky byly zveřejněny necelé tři týdny. Návratnost je uvedena v následující tabulce.

Tab. 11 Souhrn odeslaných a vyplněných dotazníků

Výzkumný soubor	Přijaté dotazníky	Vyplněné dotazníky	%
Učitelé	105	60	57,1%
Rodiče	186	119	63,8%
Celkem	291	179	61,5%

Údaje získané pomocí dotazníkového šetření byly následně vypracovány v programu Microsoft Office Excel.

Po získání údajů z dotazníku pro učitele, jsem mohla přejít k analýze dokumentů. Všichni učitelé (objevily se i muži) neuvedli údaje o mateřské škole, takže jsem pracovala s dostupným výběrem. Vybráno bylo 12 městských mateřských škol a 12 vesnických. Všechny uvedené mateřské školy měly i webové stránky, které byly pro výzkum důležité.

7 ZPRACOVÁNÍ ZÍSKANÝCH DAT

Následující část pojednává o zhodnocení výsledků dotazníkového šetření a analýzy dokumentů mateřských škol a jejich webových stránek. V interpretaci se budou porovnávat výsledky dotazníku pro rodiče a učitele a následně srovnávat mezi sebou. Porovnány budou i výsledky analýzy dokumentů s dotazníkovým šetřením.

7.1 Dotazníkové šetření

Dotazník pro rodiče a dotazník pro učitele bude vyhodnocován zároveň, ve vztahu k položkám a podkapitolám. Abychom rozlišili položky, které jsou právě vyhodnocovány, použijeme zkratk:

DR – dotazník pro rodiče,

DU – dotazník pro učitele MŠ.

7.1.1 Nabídka zájmových kroužků ze strany mateřských škol a využívání této nabídky ze strany rodičů

DR: otázka 6: Navštěvuje Vaše dítě zájmový kroužek nabízený mateřskou školou?

DU: otázka 6: Zajišťuje vaše mateřská škola zájmové kroužky?

DU: otázka 7: Z jakého důvodu nezajišťuje zájmové kroužky?

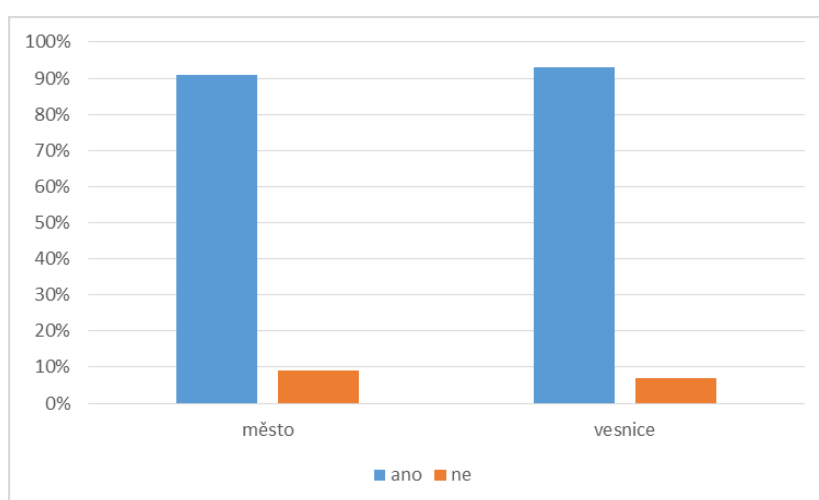
DU: otázka 8: Můžete uvést, o které důvody se jedná?

Dotazníky v obou případech obsahovaly položky na zjišťování celkového stavu zájmových činností. Mateřské školy nemají povinnost nabízet zájmové činnosti a tato nabídka vychází spíše ze zájmu rodičů a snahy mateřské školy o upoutání zájmu rodičů, kteří tuto nabídku vnímají jako nadstandard. Nabídky se v jednotlivých mateřských školách liší.

Tab. 12 Nabídka zájmových kroužků v MŠ

Kroužky v MŠ	n	%
Ano	55	91,7
Ne	5	8,3
Σ	60	100

Dotazník pro učitele položkou č. 6 sledoval zjištění, zda mateřská škola poskytuje nabídku zájmových činností. Z celkového počtu 60 dotázaných odpovědělo kladně 55 respondentů, jak můžeme vidět v tabulce č. 12. Pouze 5 respondentů odpovědělo záporně (otázka 7, 8 v DU). Důvody se scházejí pouze ve dvou případech a to argumentem, že náplň dne v mateřské škole je dostačující a pestrá. Další uváděné důvody vycházejí z malého zájmu rodičů nebo nařízení ministerstva školství, kdy mateřská škola nesmí v době běžného provozu nabízet placené zájmové činnosti.

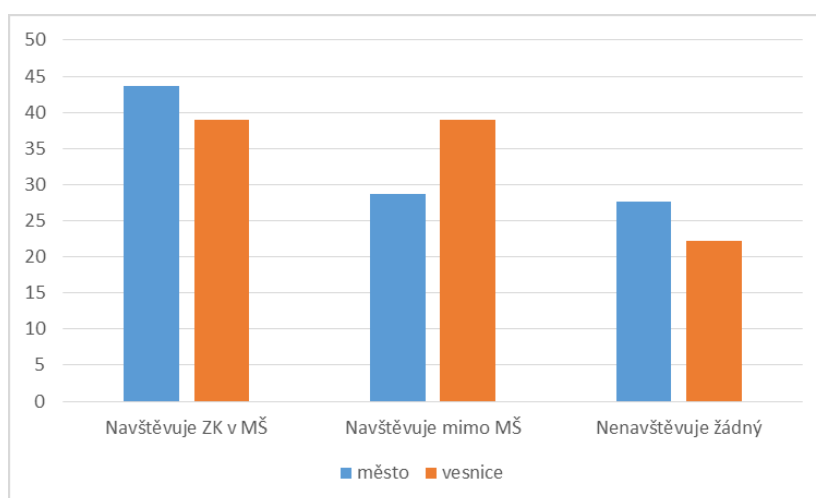
Obr. 2 Nabídka zájmové činnosti ve městě a na vesnici

Položky č. 5 (lokalita MŠ) a 6 v dotaznících pro učitele ukázaly zajímavé zjištění, že ať se jedná o mateřskou školu sídlící ve městě nebo na vesnici, v obou případech nabídka kroužků přesahuje 90% kladných tvrzení, že se nabídka v mateřských školách objevuje, jak ukazuje obrázek 2.

Tab. 13 Účast dětí na zájmových kroužcích

Kroužek v MŠ	n	%
ano	51	42,9
nenavštěvuje žádný	35	29,4
navštěvuje kroužek mimo MŠ	33	27,7
Σ	119	100

Rodiče v položce č. 6 tázající se, zda dítě navštěvuje zájmové činnosti a pokud ano, tak jestli v mateřské škole nebo mimo ni (pokud navštěvuje více, tak kde), odpověděly nejvíce, že zájmových činností využívají v dané mateřské škole (tab. 13). Nefrekventovanějším důvodem, že dítě nenavštěvuje žádný kroužek, byl nedostačující nabídka nebo nezájem ze strany rodiče. Respondenti se v důvodu pro navštěvování kroužku mimo mateřskou školu nejčastěji shodovali v rozmanitější nabídce, kterou jim mateřská škola neposkytne a také v kvalifikovanějším vedení.

Obr. 3 Účast dětí v kroužcích podle lokality (%)

Obrázek 3 nám poskytuje opět nahlédnutí, zda se liší účast dětí v kroužcích podle lokality mateřské školy, které ukázala položka č. 6, kdy odpovídali rodiče. Můžeme tvrdit, že je zde spíše přímá úměra, kdy nejvíce zastoupena účast na kroužcích je v dané mateřské škole (na vesnici je to přesně 50% navštěvuje v mateřské škole ZK a 50% dotázaných mimo mateřskou školu), následně mimo mateřskou školu a poté, stále vysoké procento, v neúčasti na kroužcích úplně.

DR: otázka 12: Při výběru zájmového kroužku hrálo největší roli:

Dotazník pro rodiče položkou 12 zjišťoval, co vede rodiče k zápisu dítěte do kroužku (tab. 14). V 63% rodiče odpověděli, že kroužky volí podle zájmu dítěte. Otázkou je, zda by rodič dokázal konkretizovat tuto odpověď, a interpretovat svými slovy právě tuto odpověď. Další vysokou četnost ukazuje – účast kamaráda. Rodiče často přihlásí dítě do kroužku kvůli někomu, koho jejich dítě zná. Rodič ví, že to podpoří zájem dítěte o navštěvování kroužku. V jiných odpovědích se například uvádělo, že kroužek vede kamarádka responden-

ta, kroužek je v blízkosti nebo také, cituji: „na výběr jsem neměla – učitelky si automaticky děti vyberou.“ Zde mě zarazí, že si učitelky vybírají děti. Některé děti mohou být nuceny a některé ochuzeny a přitom by měly větší zájem.

Tab. 14 Důvody pro výběr zájmového kroužku

Důvody zapsání	n	%
zájem dítěte	48	63,2
účast kamaráda	11	14,5
doporučení jiných rodičů	4	5,3
doporučení učitelky MŠ	3	3,9
finanční stránka	2	2,6
jiné	8	10,5
Σ	76	100

DR: otázka 7: Nenavštěvuje zájmové kroužky z důvodu?

DR: otázka 8: Pokud navštěvuje zájmový kroužek mimo mateřskou školu, uveďte prosím důvod

K obrázku 3 nám vyvstává otázka, proč nenavštěvuje dítě žádný kroužek, nebo proč dítě navštěvuje kroužky mimo mateřskou školu. Tyto otázky jsou zodpovězené položkami 7 a 8 v dotazníku pro rodiče (tab. 15, tab. 16).

Tab. 15 Důvody neúčasti dítěte na ZČ v MŠ

Důvody	N	%
nedostatečná nabídka	14	38,9
rodič nemá zájem	6	16,7
dítě nemá zájem	5	13,9
Jiné	11	30,6
Σ	36	100

Tabulka 15 ukazuje odpovědi na polouzavřenou otázku 7. Převážně děti nenavštěvují kroužky kvůli nedostačující nabídce v MŠ (necelých 39%). Důvody k neúčasti na kroužcích celkově rodiče argumentují, že dítě podle nich má z hlediska věku čas, nebo že se mu věnuje matka doma a není potřeba docházet jinam.

Tab. 16 Důvody využívání ZČ mimo MŠ

Důvod	N	%
MŠ nenabízí kroužky	8	33,3
rozmanitější nabídka	7	29,2
kvalifikovanější vedení	6	25
jiné	3	12,5
Σ	24	100

Pokud rodič odpověděl, že jeho dítě navštěvuje kroužky, ale mimo mateřskou školu, přešel na polouzavřenou otázku, proč tomu tak je. Důvody k navštěvování kroužků mimo mateřskou školu ukazuje tabulka 16. Výsledky ukázaly, že je nejčastěji důvod „MŠ nenabízí kroužky“, u rodičů, jejichž děti docházejí do mateřské školy na vesnici. Zde se ukázalo, že nabídky na vesnici jsou chudší a méně rozmanité (33%).

DR: otázka 10: Je nabídka zájmových kroužků v mateřské škole dostačující?

Tab. 17 Hodnocení nabídky zájmových činností

Dostačující nabídka ZČ	n	%
Ne	62	52,1
Ano	57	47,9
Σ	119	100

Položkou v dotazníku, zaměřenou na názor rodičů, zda vnímají nabídku v mateřské škole jako dostačující, hodnotilo v otázce č. 10, záporně 52% respondentů (tab. 17). Tento záporný názor a vyvstávající převahu nedostačující nabídky právě potvrzuje i položka

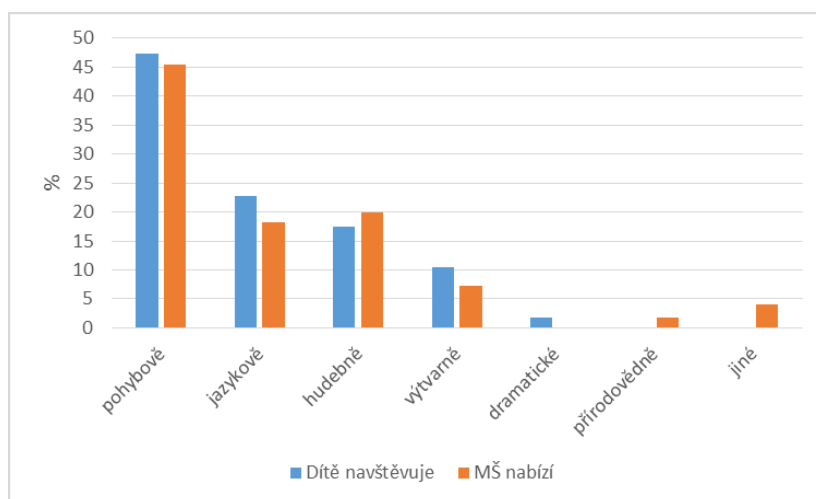
v dotazníku týkající se důvodu, proč dítě kroužek v MŠ nenavštěvuje (otázka 7), kde nedostačující nabídka z celkového počtu odpovědí byla nejvyšší – 38,9%.

7.1.2 Rozsah nabídky pohybových aktivit v zájmových činnostech a zájem rodičů o tyto aktivity

DR: otázka 9: Navštěvuje zájmový kroužek zaměřen?

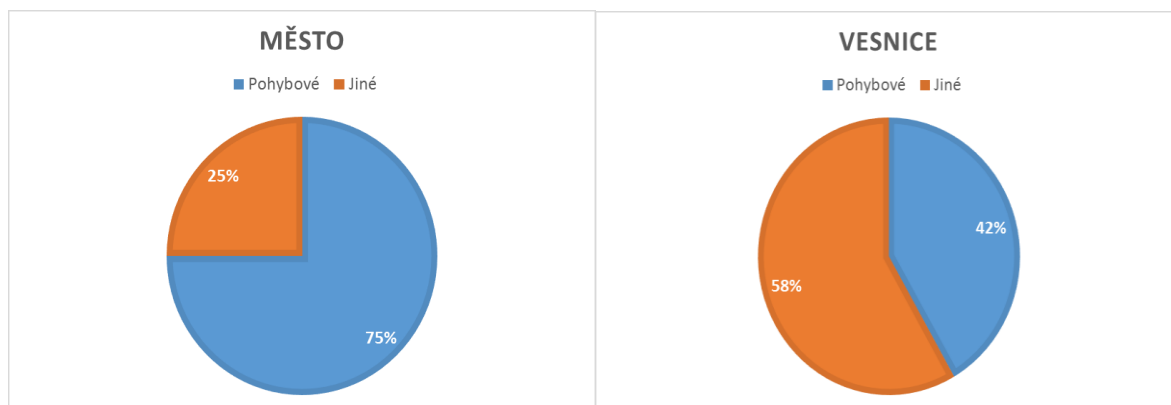
DU: otázka 9: Nabízené zájmové kroužky vaší mateřskou školou, jsou zaměřeny nejvíce?

Rozsah a spektrum nabízených činností v mateřských školách se liší jak v tom, které zaměření převládá tak v konkrétních aktivitách. Dotazník pro učitele tak i pro rodiče obsahoval položky týkající se širě zaměřených zájmových činností (v obou případech položka č. 9). Prostřednictvím položek uvedených v dotazníku pro rodiče, jsme zjistili, že nejvíce děti navštěvují pohybové kroužky a to v zastoupení 45,6% oproti ostatním (obr. 4). Toto číslo potvrzují výsledky z položky dotazníku pro učitele, kde se ukázalo, že nejvíce nabízené kroužky jsou ve 45,5 % zaměřeny pohybově.

Obr. 4 Zaměření nejvíce zastoupených kroužků

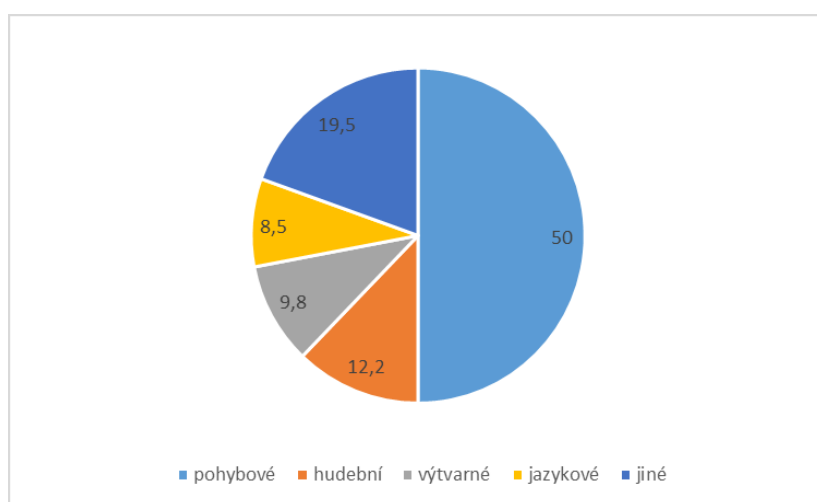
Dotazníkovým šetřením se tedy došlo ke zjištění, že nejvíce zastoupené a nejvíce nabízené jsou pohybové aktivity v rámci zájmových činností. Obrázek 5 nám ukazuje, že se toto tvrzení potvrzuje i v případě, že se budeme dívat zvlášť na nabídku ve městě a na vesnici.

Obr. 5 Zastoupení pohybových kroužků

DR: otázka 11: Jaký zájmový kroužek Vám v mateřské škole schází?

Obrázky. č. 4 a č. 5 ukazují, že s nabídkou jsou spokojeni rodiče i MŠ, pozdějším šetřením docházíme, ale k jinému závěru. Ano, rodiče mají největší zájem o pohybové aktivity. Další položkou v dotazníku, č. 11, která zjišťovala, co rodičům v nabídce nejvíce chybí, se zjistilo, že se jedná právě o pohybové kroužky. Můžeme si tedy položit otázku, proč tomu tak je, když je mateřské školy nejvíce zařazují do své nabídky. Prostřednictvím otevřené otázky, která byla v dotazníku pro rodiče, jsme zjistili důvod a dostaly se tak více do hloubky tohoto vyvstávajícího problému, který je zobrazen na obr. 6.

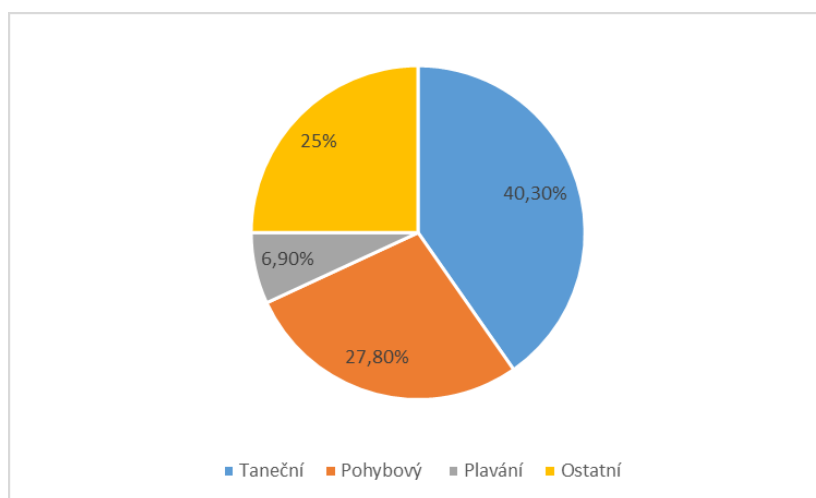
Obr. 6 Zaměření kroužků, které rodiče postrádají

Odpovědi rodičů ukazují, že mají zájem o širší a bohatší nabídku ze strany mateřské školy. V položce 10, zda tuto nabídku považují za dostačující, uvedlo skoro 50% rodičů, že ne.

Často se objevovalo, že by rodiče uvítaly více pohybových kroužků zaměřených jen na chlapce. Také mají rodiče zájem o atraktivnější kroužky jako je jóga, bruslení, fotbal.

DU: otázka 10: Můžete vypsát, o které POHYBOVÉ kroužky se jedná a kým jsou vedeny?

DU: otázka 11: Pokud nabízíte POHYBOVÉ kroužky, vypište prosím, o které se jedná a kým jsou vedeny?

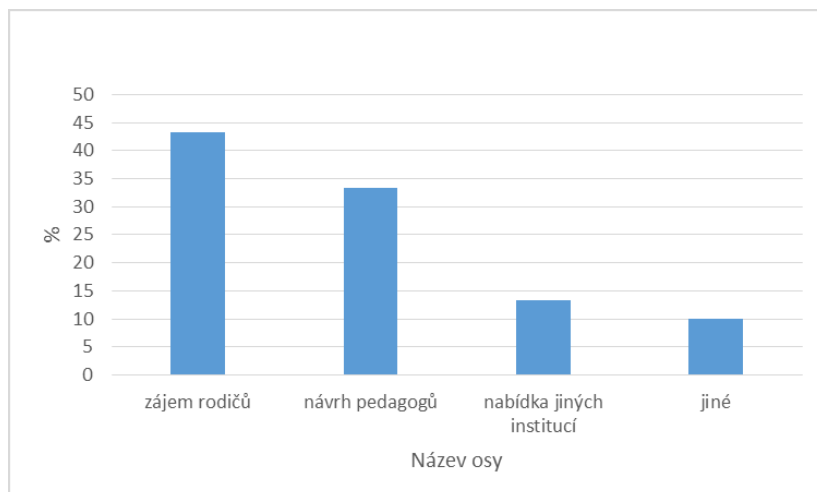

Obr. 7 Konkrétní nabízené pohybové kroužky

V návaznosti na obr. 6, se ukázalo, proč rodiče s nabídkou nejsou spokojeni. Učitelé v otevřené otázce č. 10 a 11 uváděly konkrétní nabídku pohybových kroužků v jejich mateřských školách. Jak vidíme na obr. č. 7, v naprosté převaze se jedná o taneční kroužky. Tím, se vysvětluje, proč je poptávka po kroužcích zaměřených na kluky. Méně početnou skupinou jsou učitelkami uváděné obecné pohybové kroužky, kdy tyto kroužky mají na starosti spíše učitelky daných mateřských škol. Jen zřídka se objevily kroužky jiného charakteru a byl to tenis nebo aerobic.

DU: otázka 12: Nabídka pohybových kroužků vychází především z?

Otázkou č. 12 v dotazníku pro učitele se zjišťovalo, na čem je tedy nabídka kroužků postavena, zda jsou to rodiče, samotní pedagogové, nabídky jiných institucí nebo něco jiného.

Obr. 8 Z čeho vychází nabídka kroužků v MŠ

Zájem rodičů převyšuje ostatní, obrázek č. 8, ale s návrhem pedagogů tam není až tak velký rozdíl. Zde už by se jednalo o niternější pohled, abychom zjistili, na které konkrétní kroužky platí toto tvrzení a výsledek dotazníkového šetření. Ukázalo se, že i když nabídka je stavěna zejména na zájmu rodičů, tak rodiče neshledávají nabídku dostatečnou.

7.1.3 Charakter pohybových aktivit v nabídce MŠ

Dotazníkovým šetřením, kdy odpovídali učitelé, bylo záměrem **položkami č. 10, 11, 13, 14, 15, 16 a 17** zjistit charakteristiku pohybových aktivit, které jsou nabízeny dle tvrzení učitelů a přiblížení jednotlivých specifik těchto činností.

Tab. 18 Specifika nabídky

	Kdy jsou realizovány			Využití jiných prostorů		Frekvence		Kritérium přijetí		Vedení		
	<i>odpoledne</i>	<i>dopoledne</i>	<i>jiné</i>	<i>ano</i>	<i>ne</i>	<i>1x týdně</i>	<i>2x a více</i>	<i>ano</i>	<i>ne</i>	<i>učitelka</i>	<i>externí</i>	<i>nevedeno</i>
N	40	12	18	30	11	45	7	16	44	28	40	6
%	66,7	20	13,3	73,2	26,8	86,5	13,5	26,7	73,3	37,8	54	8,2

Každý kroužek má jiný charakter ať se jedná o jeho vedení, časem kdy je zařazen, jak často, zda je realizován v jiné budově než v MŠ a jestli je určen pro všechny nebo naopak. Celkový souhrn všech otázek ukazuje tabulka 18.

Realizace pohybových aktivit probíhá nejčastěji v odpolední části dne mateřské školy, jak ukázaly výsledky položky č. 13. Je to čas, kdy je ukončen polední odpočinek a děti odchází zpravidla po svačině do kroužku, zatím co ostatní děti čas, kdy čekají na rodiče, vyplňují svou spontánní hrou. Je otázkou, zda už se nebavíme o přetěžování dítěte, kdy je jeho čas opět organizován. Další částí dne pro zařazování kroužků je dopoledne. Zde se přikláněly učitelky, které uvedly, že se v jejich mateřské škole nabízí plavání, lyžování. Po skončení provozu mateřské školy by ovšem, v případě placených kroužků, měly být zařazovány všechny a zde je to předposlední čas, který učitelky volily a to v 13,3%. V době, kdy by měly být děti venku, byly uvedeno zařazení tanečních kroužků, kdy to z celkového počtu činí 3,3%.

Mateřské školy často využívají jiných prostor než svých v případě zájmových činností, dle výsledků z položky č. 14. U mateřských škol vesnických se jedná v 53,3% o vnitřní prostory jiné školy. V případě mateřských škol ve městě je využití jiných prostor bohatší. Vnitřních prostorů jiných školských institucí nebo sportovních organizací využívá 45% mateřských škol. Venkovních prostorů, jako jsou hřiště mateřských škol nebo i stadiony a hřiště patřící městu, potom využívá 30%.

Položka č. 15, na zjištění frekvence kroužku během týdne, byla v 86,5 % označena odpovědní 1x týdně. Menší počet respondentů potom uvedl, že kroužky probíhají 2x týdně a to činí 7,8% z celkového počtu. Kroužky, které jsou sezónního charakteru nebo jen v kurzech jsou ve frekvenci 2x za 14 dní.

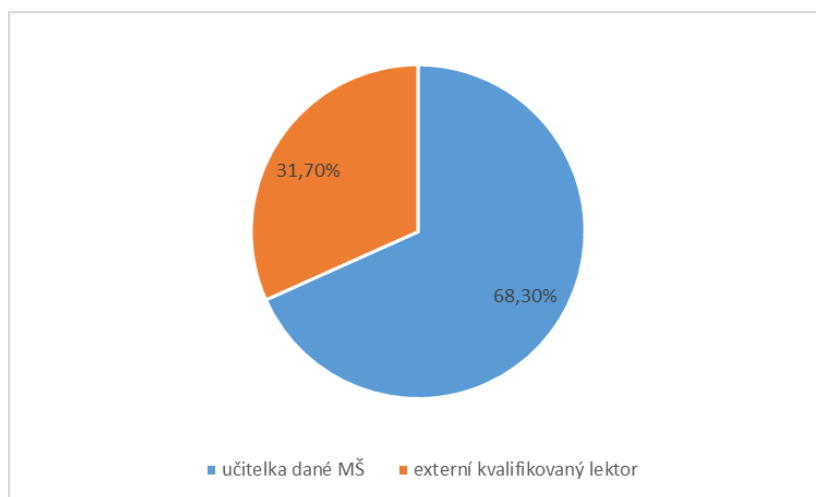
Na položku, zda jsou děti přijímány podle kritérií, odpovědělo v 73,3% respondentů, že ano. Dále respondenti měli vypsát, o jaká konkrétní kritéria se jedná. Pokud bylo nějaké kritérium, ve všech případech to byl věk, kdy by dítě mělo být předškolák, jak ukázalo šetření položek č. 16 a 17. Vystává nám otázka, proč tomu tak je? Je to z důvodu, že už má dítě více pohybových schopností a dovedností, nebo kvůli jednodušší práci s touto věkovou kategorií?

Prostřednictvím otevřených odpovědí č. 10 a 11, se ukázalo, že v 54% vedou kroužky externí lektori. Toto tvrzení se vyskytuje hlavně u plavání, jógy, aerobiku nebo tenisu. Kroužky pohybové obecně nebo taneční jsou spíše vedeny učitelkami daných mateřských škol, pokud se nejedná o taneční kroužek zumba.

K této položce se taky vázaly další otázky (č. 19 a 20), a to zjišťující názor učitelk, kdo by měl vést kroužek ve prospěch dítěte.

DU: otázka 19: S ohledem na vývoj dítěte je přínosnější vedení pohybových kroužků.

DU: otázka 20: Uveďte, prosím, proč.

Obr. 9 Kdo by měl vést kroužek ve prospěch dítěte – názor učitelů

Podle získaných výsledků, jak ukazuje obr. 11, si většina učitelk myslí, že by to měla být učitelka dané MŠ. K této otázce č. 19, se také vázala otevřená otázka č. 20. Otevřená otázka sloužila k vyjádření, proč zvolily danou odpověď. Nejčastější odpovědí bylo, že učitelka dítě/děti lépe zná, orientuje se v jejich vývoji, nebo citují: „*odborník na vývoj dítěte v předškolním věku*“, „*jsou pro to kvalifikované a specializované*“ a „*znají individualitu dítěte*“. Na druhou protistranu, že by to měl být externí lektor, se přiklání s názorem, že děti se těší na novou dospělou osobu, lektor je způsobilější pro konkrétní činnosti a má hlubší poznatky o daném zaměření.

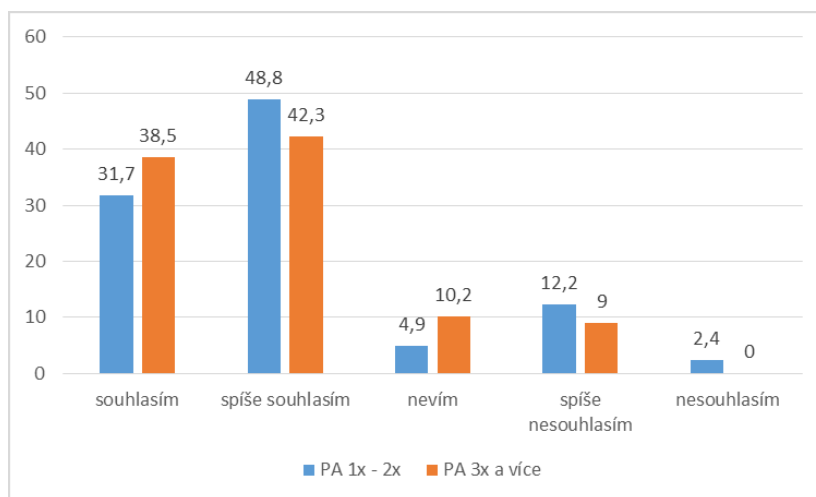
7.1.4 Pohybová aktivita rodičů a její vliv na dítě

Následující vyhodnocení položek z dotazníku pro rodiče ukazuje vliv rodičů pohybově aktivních na využití volného času jejich dětí a vztah celkově k pohybu u dětí.

DR: otázka 14: Je pro mě důležité, aby dítě v kroužku nabylo sportovních dovedností a činností.

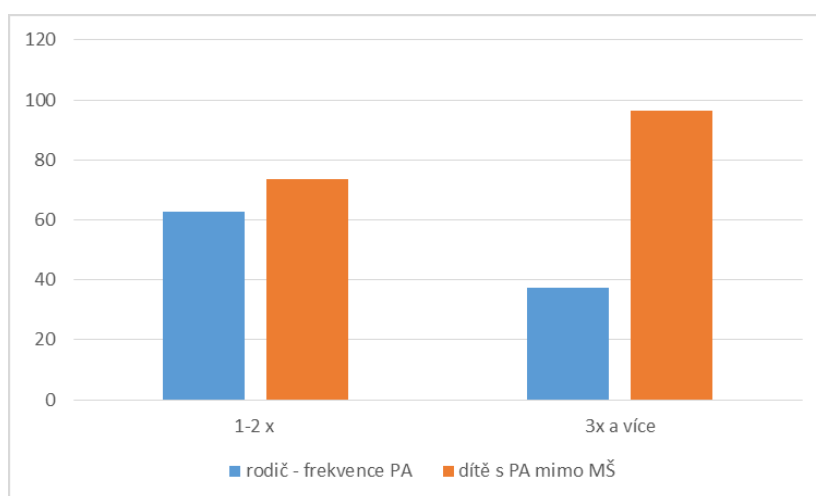
DR: otázka 16: Věnujete se Vy sám/sama pravidelně pohybovým (sportovním) aktivitám ve volném čase?

DR: otázka 17: Jaká je frekvence Vašich pravidelných pohybových aktivit?

Obr. 10 Četnost odpovědí rodičů na otázku, zda je pro ně důležité nabytí sportovních dovedností u dětí v ZČ (n = 119)

Rodiče se v 76,5 % přiklánějí k pozitivním hodnocení, kdy je pro ně důležité, aby jejich dítě nabylo v docházce na zájmové činnosti pohybových a sportovních dovedností (otázka 14). Čím více se věnují rodiče pravidelně pohybovým aktivitám (otázka 16), tím více se ztotožňují s uvedeným tvrzením, jak vidíme na obr. 9.

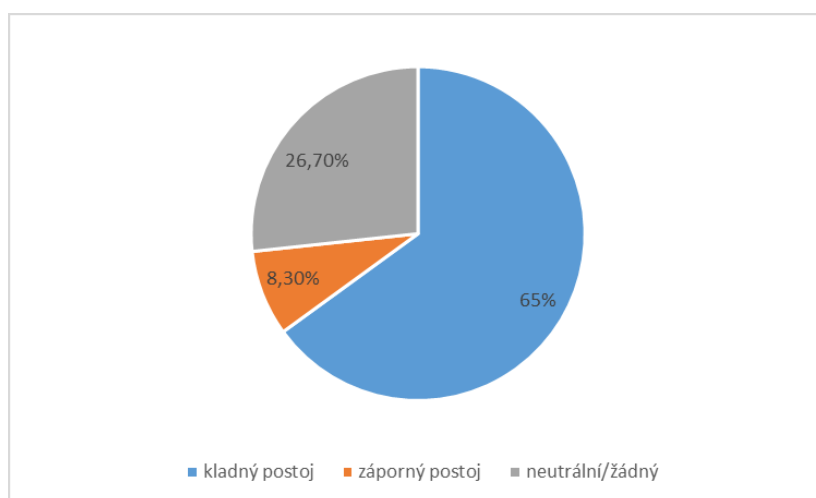
Obr. 11 Vztah pohybové aktivity rodičů na dítě a jeho pohybové aktivity mimo MŠ

Rodiče, kteří se pravidelně 1x -2x týdně věnují pohybovým aktivitám a to v 62,8% ze všech dotázaných, umožňují dětem pohybové aktivity nad rámec mateřské školy v 73,5%. Naopak rodiče, jejichž pravidelná aktivita je alespoň 3x týdně a zastupují 37,2% z dotázaných, kladou velkou váhu na pohybové aktivity ve volném čase dítěte, a to v 96,5 %. Obrázek 10 ukazuje, že čím víc se pohybovým aktivitám věnuje rodič ve volném čase, tím je také kladen důraz na toto využití času u jejich dětí.

7.1.5 Názor učitelů na nabídku pohybových kroužků v MŠ

DU: otázka 21: Vyjádřete, prosím, Váš názor na nabídku pohybových kroužků v MŠ.

V rámci šetření položka č. 21 v dotazníku pro učitele zamýšlela zjištění postoje a názoru na zařazování pohybových kroužků v nabídkách ZČ a zda jsou přikloněni názoru kladnému nebo zápornému (obr. 12).

Obr. 12 Názory učitelů na zařazování pohybových kroužků v rámci ZČ (n = 60)

Z celkového počtu dotázaných uvedlo 39 učitelů, že nabídku pohybových kroužků vnímají jako přínos pro dítě předškolního věku:

„ Pohyb je vždy přínosem. Hlavně v dnešní době počítačů....pohyb je malou částí, kterou v MŠ můžeme ovlivnit. “

„Přínos, ale děti nesmí mít velké množství kroužků. “

„Jsou velkým přínosem k rozvoji pohybu u dítěte od útlého věku.. “

„Jsou přínosem nejen pro děti, ale i pro učitelky...děti se zdokonalují v pohybové oblasti, děti ADHD se „vybijí“.

Pouze 5 učitelů uvedlo jednoznačné „ne“ nabídce pohybových kroužků:

„Ne. Myslím, že děti mají pohybu dost v MŠ a nepotřebují řízený nad rámec běžných činností v MŠ.“

„Nejsou potřeba. Přetěžují děti.“

Nestranně a nezúčasně se postavilo k této položce 16 učitelů:

„Myslím si, jak kdy.“

7.2 Analýza obsahu zájmových činností ve školním vzdělávacím programu a v nabídce zveřejněné rodičům

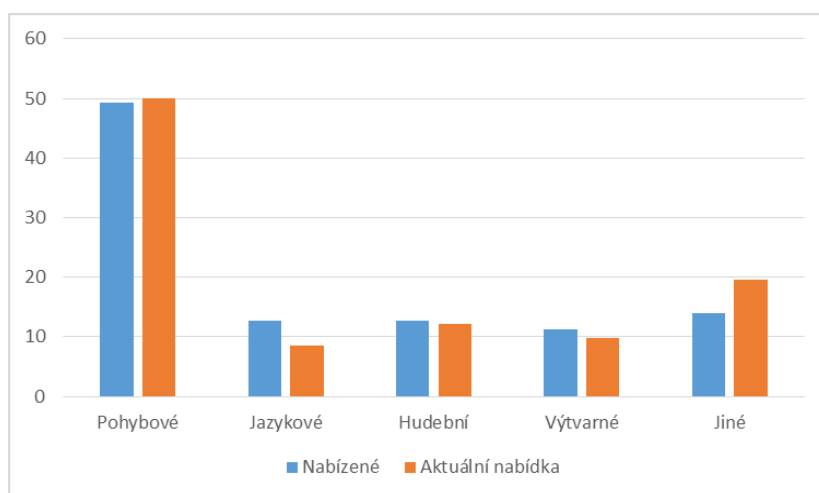
Nyní přejdeme k výsledkům analýzy školních vzdělávacích programů, webových stránek daných mateřských škol a propojíme tyto výsledky s dotazníky a výše uvedenými výsledky. Nejprve se provedla analýza zájmových činností celkově, dále jsme se držely pouze pohybového zaměření těchto kroužků.

V následující tabulce jsou uvedeny četnosti, kolikrát se dané zaměření kroužků, vyskytovalo v dokumentech (n= 24 MŠ) a jaké je jejich procentuální postavení. Četnost v tabulce 19, je udávána z webových stránek a ŠVP PV. Pro každou zájmovou činnost se zapisoval jeden výskyt, i když byl zveřejněn jak na webu tak v ŠVP PV.

Tab. 19 Nabídka zájmových činností v dokumentech

Nabídka ZČ	n	%
Pohybové	35	49,3
Jazykové	9	12,7
Hudební	9	12,7
Výtvarné	8	11,3
Jiné	10	14
Σ	71	100

Na každou mateřskou školu, podle tabulky 19, spadají v průměru skoro 3 zájmové činnosti. Pohybové kroužky v průměru nespádají ani 2 na každou MŠ. Já při zpracování dat zjistila, že některé MŠ nabízejí i 4 pohybové kroužky, zatímco nejčastěji uváděným byl pouze jeden.

Obr. 13 Nabízené kroužky v dokumentech a skutečně realizované

Tabulka 19 nám ukazuje, že nabízené kroužky se nijak rapidně neliší od aktuální nabídky, kterou mohou rodiče v nynějším roku využívat. Rozdíl se pouze ukázal v „jiných“. Zde byly zařazovány kroužky specifické, které nepřípadaly do jiných kategorií a jejich výskyt byl opravdu malý. Podle získaných údajů, obrázek 13, jsou i zde pohybové kroužky nejčetnější a potvrzují jejich největší zastoupení v nabídkách mateřských škol.

Tab. 20 Pohybové kroužky uváděné v ŠVP a www

Pohybové kroužky	n	Nabídka ZČ		kritérium	vedení	část dne	frekvence
		ŠVP	www				
Taneční	12	2	1	2	1	2	1
Plavání	4	2	2	1	2	1	3
Lyžařská školička	1	1	1	1	2	1	3
Jóga	3	2	2	2	2	2	1
Pohybový	8	1	2	1	1	2	1
Kung fu	1	2	2	1	2	4	1
Tenis	1	2	1	1	2	1	2
Aerobic	2	2	1	2	1	4	1
Bruslení	2	1	1	1	2	5	3
Σ	35	2	1	1	2	1, 2	1

Tabulka 20 pracuje již s výsledky u proměnné, která zjišťovala zaměření kroužků. Vzhledem k empirické části výzkumu se zaměřením na pohybové aktivity, se proto budeme věnovat výsledkům, kde v zaměření zájmové činnosti byly kódovány pohybové kroužky.

Následující tabulka nastiňuje práci s kódy. První řádek koresponduje s čísly uvedenými výše a označují proměnné, kdy se vynechalo zaměření zájmové činnosti a druh pohybové činnosti, jelikož je to z tabulky už patrné. Tabulka zaznamenává kódy, které měly převahu a byly četnější. V posledních řádku jsou opět uvedené ty četnější.

Výsledky analýzy nám opět ukazují a potvrzují převahu tanečních kroužků, které už vyšly i z předchozích dotazníků. Ve většině případů, nebyly tyto aktivity uváděné ve školních vzdělávacích programech, ale na webových stránkách je mateřské školy často představovaly. Kritéria na přijímání dětí, z hlediska věku, nejsou v případě tanečních kroužků, jógy nebo aerobiku. Zatím co ve fyzicky náročnějších činnostech už věkové kritéria jsou a to, že se kroužky omezují na děti starší 5 ti let. Můžeme si všimnout, že to, zda je omezený kroužek kritériem, souvisí s tím, kdo ho vede. Fyzicky náročnější kroužky, jsou vedeny externími lektory, zatím co kroužky bez omezení vedou učitelky daných mateřských škol. Kdy jsou kroužky realizovány, už je rozmanitější. Nevyskytuje se pouze po skončení

provozu mateřské školy nebo během pobytu dětí venku. Kroužky jsou často realizovány 1x týdně. Samozřejmě je jiná frekvence u takového plavání, bruslení nebo lyžařské školičky, kdy závisí na počasí a tyto kroužky bývají spíše sezónní a jsou na určité období.

8 SHRNUÍ A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

8.1 Jaký je rozdíl mezi nabídkou zájmových činností a poptávkou rodičů o tyto činnosti?

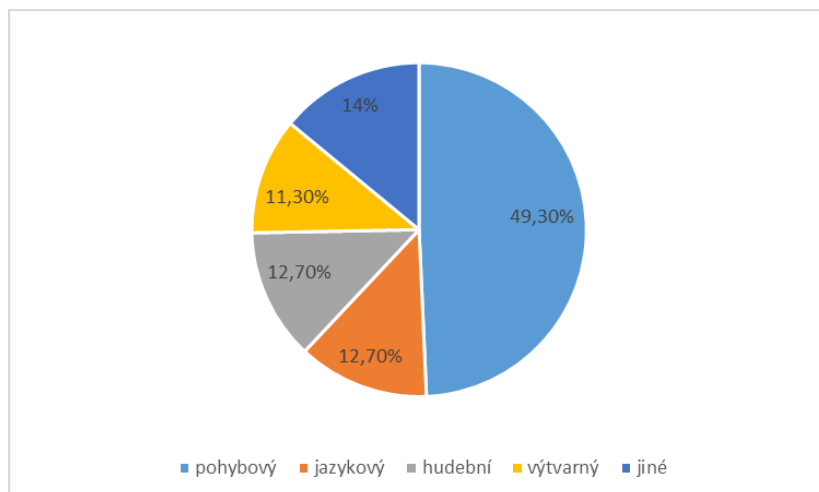
Získané výsledky ukazují, že nejčtenějšími nabízenými kroužky jsou pohybové a také poptávka rodičů je o tento typ kroužků největší (tab. 21). V rámci šetření se také ukázalo, že skoro stejná nabídka a poptávka je o hudební kroužky. Všimněme si rozdílů, které jsou uvedené v tabulce níže. Nejmenšího rozdílu si můžeme všimnout u hudebních a pohybových kroužků zatím co největšího je u jiných kroužků a jazykových kroužků. Mateřské školy často nabízí anglický jazyk, ovšem rodiče tento typ kroužku nepoptávají a projevují zájem spíše o ostatní. Ovšem rozdíl v celkové nabídce s poptávkou není veliký a měly by být tyto dvě mísky vah relativně vyvážené.

Tab. 21 Rozdíl v nabídce a poptávce zájmových kroužků

Zaměření kroužku	% nabídka	% poptávka	Rozdíl
Pohybový	49,3	50	0,7
Jazykový	12,7	8,5	4,2
Hudební	12,7	12,2	0,5
Výtvarný	11,3	9,8	1,5
jiné	14	19,5	- 5,5
Σ	100	100	1,4

8.2 Jaké je zastoupení pohybových aktivit v nabídce zájmových činností mateřských škol?

Dotazníkové šetření i analýza dokumentů ukázaly největší zastoupení ve všech zájmových činnostech právě pohybovými aktivitami. V obou případech zaujímají necelých 50% celkové nabídky. Další nabízené aktivity jsou v podobném poměru a to kolem 12%, jedná se o jazykové, hudební, výtvarné a jiné kroužky, jak vyvstává z obr. 14.

Obr. 14 Zastoupení pohybových aktivit v nabídce ZČ

8.3 Jaké pohybové aktivity pro děti nabízejí mateřské školy v rámci zájmových činností?

Získané výsledky ukazují, že u většiny mateřských škol jsou nejpočetnější nabízenou pohybovou aktivitou taneční kroužky a zaujímají 40,3% celkové nabídky. Další početnou skupinou jsou obecně pohybové kroužky zaujímající 27,8% nabídky. Nepatrný rozdíl je potom ve třetím nejčetnějším kroužku a to je plavání, které zastupuje 25% z nabídky. Ostatní kroužky (6,9%) byly ty, které byly zmíněny méně než třemi mateřskými školami jako například kroužek kung fu, basketball nebo tenis.

8.4 Jak jsou realizovány pohybové aktivity pro děti nabízené mateřskými školami v rámci zájmových činností?

Šetření ukázalo, že mateřské školy zařazují pohybové aktivity nejčastěji odpoledne – 66,7% a dopoledne – 20%. Dále byly zřídka uváděny časy pro pohybové aktivity v době pobytu venku, místo poledního odpočinku. Po skončení provozu mateřské školy realizuje aktivity pouze 13,3 % škol.

Mateřské školy se snaží využívat pro realizaci aktivit jiných prostorů než, které má mateřská škola. Zde se ukázal demografický rozdíl v četnosti využívání jiných prostor a také ve druhu prostor, které jsou využívány. Mateřské školy sídlící na vesnici, využívají v 53,3 % vnitřní prostory jiné školy. Zatím co 45% mateřských škol ve městě využívá ji-

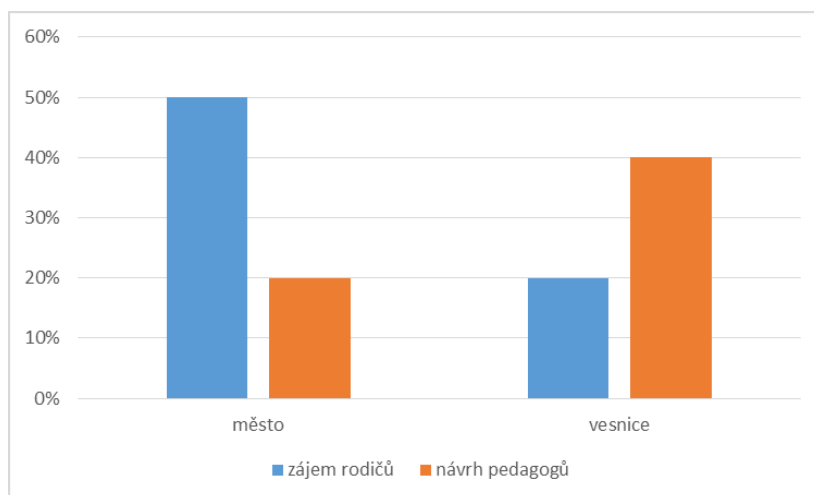
ných školských institucí nebo sportovních organizací. Také je zde i četnost využití venkovních prostorů (hřiště mateřské školy, stadiony, hřiště patřící městu) a to v 45%.

Nejčastěji se jednotlivé pohybové aktivity zařazují 1x týdně a to v 86,5 % a pouze v 7,8% jsou zařazeny 2x týdně. Tato frekvence je ovlivněna možnostmi daných mateřských škol, které nemají buď čas na vícenásobnou realizaci, nebo není lektor, popřípadě učitelka, na vedení aktivity. V 54% jsou aktivity vedeny externím lektorem.

8.5 Jak se liší nabídka pohybových aktivit nabízených mateřskými a vesnickými školami?

Výsledky výzkumu ukázaly (obr. 15), že v obou případech jsou pohybové aktivity v převaze oproti ostatním zaměření, konkrétně ve městě zaujímají 75% celkové nabídky a na vesnici je to 42%.

Město ani vesnice neposkytuje širokou nabídku pohybových aktivit, což potvrzují výsledky se spokojeností rodičů a nabídkou ze strany mateřské školy. Nabídka není pro rodiče dostačující, jelikož ji 54% označilo jako nedostačující. Ve městě z celkového spektra nabízených pohybových aktivit zaujímá taneční kroužek 41,7 %. Také ve větší početnosti se realizuje pohybový kroužek (11,1%) a méně tradiční jóga v 8,3%. Na vesnici nejsou čísla s tanečním kroužkem tak vysoká, ale také zaujímají 28,6% celkově v nabídce, což je procentuálně největší zastoupení oproti ostatním. Zde je stejně procentní zastoupení v zařazování plavání.

Obr. 15 Z čeho vychází nabídka PA ve městě a na vesnici

Dotazníkové šetření a jeho výsledky ukázaly, že nabídka pohybových aktivit a to, z čeho tato nabídka vychází a kým je ovlivněna, je rozdílná podle lokality mateřské školy. Zatím co ve městě je ovlivněna nabídka v 50% zájmem rodičů a pouze ve 20% zasahují učitelé na vesnici je to naopak. Zde ovlivňují nabídku pohybových aktivit učitelé v zastoupení 40% a rodiče s jejich zájem mají vliv na nabídku pouze ve 20%.

8.6 Ověření stanovených hypotéz

8.6.1 H1: Nabídka pohybových aktivit v rámci zájmových činností uváděna v ŠVP se liší od nabídky zveřejněné rodičům na webových stránkách.

U vybraných 24 mateřských škol byla analyzována jejich nabídka pohybových aktivit uváděná nejen ve školních vzdělávacích programech, ale také nabídka na jejich webových stránkách.

Budeme rozhodovat, zda nabídka uvedená v ŠVP a na webových stránkách je rozlišná.

Pro ověření hypotézy jsme použili Znaménkový test. Výsledky šetření jsou ukázány v následující tabulce.

Tab. 22 Nabídka pohybových aktivit uváděná v ŠVP a na www MŠ

Pohybové aktivity	Nabídka		změna
	ŠVP	www	
1	0	3	+
2	0	2	+
3	0	3	+
4	1	4	+
5	1	0	-
6	0	4	+
7	2	3	+
8	0	1	+
9	0	3	+
10	0	3	+
11	2	1	-
12	1	2	+

13	0	1	+
14	0	1	+
15	2	2	
16	3	0	-
17	1	0	-
18	2	0	-
19	0	1	+
20	0	1	+
21	0	2	+
22	1	2	+
23	1	1	
24	0	1	+

Formulace statistických hypotéz:

Ho: Nabídka pohybových aktivit uváděná v ŠVP a na webových stránkách je stejná.

HA: Mezi nabídkou pohybových aktivit uváděnou v ŠVP a na webových stránkách je rozdíl.

Z tabulky vyplývá, že v 17 případech jsou pohybové aktivity více prezentovány na webových stránkách (W), než v ŠVP (Š). Pouze v 5 případech je nabídka spíše uveřejněna v ŠVP než na webových stránkách. Dvě mateřské školy jsme do šetření nezapojily, jelikož nabídka byla uveřejněna stejně v ŠVP i na webových stránkách.

- u 17 MŠ, byly nabídky více na „W“ než v „Š“ ($W > Š$)
- u 5 MŠ, byly nabídky více v „Š“ než na „W“ ($Š > W$)
- u 2 případů byla nabídka stejná ($Š = W$)

Po sečtení kladných a záporných znamének se vyskytlo méně 5 znamének „mínus“.

Po výpočtu a porovnání s tabulkou kritických hodnot zamítám nulovou hypotézu, která se neprokázala a přijímám alternativní hypotézu.

Byl prokázáný statisticky významný rozdíl (hladina významnosti $\alpha = 0,05$) v nabídce pohybových aktivit uváděnou v ŠVP a na webových stránkách mateřských škol.

8.6.2 H2: Pohybové aktivity jsou realizovány více učitelkami MŠ než externími lektory.

Výzkumem jsme sledovaly zjištění, kdo v mateřské škole nejčastěji vede pohybové aktivity. Data, k potvrzení nebo odmítnutí hypotézy, byla získána pomocí analýzy dokumentů. Výsledné zjištění je zapsáno v tabulce četností níže.

Tab. 23 H2

Vedení	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost O	P-O	(P-O)	(P-O) ² /O
Učitelka MŠ	20	17,5	2,5	6,25	0,357
Externí lektor	15	17,5	- 2,5	6,25	0,357
Σ	35				0,714

Testem dobré shody chí – kvadrát rozhodujeme, zda je mezi vedením pohybových aktivit statisticky významný rozdíl. Byla proto stanovena v první řadě nulová a alternativní hypotéza:

Ho: Učitelky MŠ vedou pohybové aktivity ve stejném poměru, jako externí lektori.

HA: Mezi vedením pohybových aktivit učitelkami MŠ a externími lektory, je rozdíl.

Hodnota testového kritéria byla větší než kritická. Na základě získaných dat proto přijímáme nulovou hypotézu, jelikož ji na základě dat nelze odmítnout. Mezi vedením učitelkou MŠ nebo externím lektorem se neprokázal významný rozdíl.

8.6.3 H3: Pohybové aktivity jsou v nabídce zájmových činností více zastoupeny v městských mateřských školách oproti mateřským školám vesnickým.

Výzkum také zjišťoval, zda je rozdíl v zastoupení pohybových aktivit v nabídce zájmových činností v mateřských školách ve městě a na vesnici. Na základě sledovaného zjištění vznikla tato hypotéza.

Tab. 24 H3

MŠ	Pozorovaná četnost P	Očekávaná četnost O	P-O	(P-O)	(P-O) ² /O
Město	41	25,5	15,5	240	9,412
Vesnice	10	25,5	- 15,5	240	9,412
Σ	51				18,824

Opět testem chí – kvadrát se rozhodovalo, zda je rozdíl v zastoupení pohybových aktivit v MŠ ve městě a na vesnici. Na základě toho se opět stanovila nulová a alternativní hypotéza:

Ho: Pohybové aktivity jsou v nabídce zájmových činností zastoupeny stejně v MŠ ve městě i na vesnici.

HA: Mezi nabídkou pohybových aktivit v zájmových činnostech MŠ ve městě a na vesnici, je rozdíl.

Na základě výsledku, odmítáme nulovou hypotézu a přijímáme hypotézu alternativní.

Mezi nabídkou pohybových aktivit ve městě a na vesnici je statistický rozdíl a proto potvrzujeme a přijímáme věcnou hypotézu.

ZÁVĚR

Cílem diplomové práce bylo odhalit nabídku pohybových aktivit v zájmových činnostech pro děti předškolního věku a porovnání této nabídky s reálným stavem. Zjišťování potřebných dat proběhlo metodou dotazníku a analýzy dokumentů (Školních vzdělávacích programů pro předškolní vzdělávání a webových stránek). Dotazník byl tvořen na základě předchozích zkušeností a vědomostí ohledně zájmových kroužků a pohybových aktivit.

V dnešní době jsou zájmové činnosti, můžeme i říci kroužky, diskutovaným tématem. Někteří na to pohlížejí jako přetěžování dítěte, ale také jako na kvantitativní nabídky bez kvalitního obsahu a vedení. Výzkum potvrdil, že rodiče mají zájem o tyto činnosti a pokud jejich dítě nedochází do kroužků, je to kvůli nedostačující nabídce ze strany MŠ. Také jsme zjistili, o jaké kroužky jeví zájem rodiče nejvíc, a jsou to pohybově zaměřené. Tyto aktivity rodiče shledávají jako zajímavé a přínosné, zejména pro kluky znamená z pohledu rodiče tento druh kroužku jeho první krok ke sportu.

Výzkum splnil cíle, odpověděl na výzkumné otázky a potvrdil dvě stanovené hypotézy. Nabídka kroužků se často vkládá na web, kde se zanechává bez aktuálních změn. Troufám si říct, že je to kvůli přilákání rodičů. Někteří učitelé už tuto nabídku berou jako nadstandardní a pozitivní, protože rodiče se poptávají a oni jim to dokáží nabídnout. Toto tvrzení je také potvrzeno ve výzkumné části, kde je vyobrazené, že nabídka ze strany MŠ a poptávka rodičů nemá mezi sebou významný statistický rozdíl. Jediné, kde se neshledává nabídka s poptávkou, jsou jazykové kroužky. Pohybové aktivity jsou ze strany mateřských škol nabízeny ve velkém zastoupení proto, že je hodně rodičů využívá. Ovšem tady se objevil střet, že jsou tyto kroužky málo zajímavé a atraktivní. Velkou část nabídky pohybových aktivit zaujímají taneční kroužky a plavání. Rodiče ale vyhledávají zajímavější kroužky jako například zumbu, jógu nebo judo. Pohybové aktivity jsou vedeny převážně externími lektory, což možná ovlivnila Česká školní inspekce. Ta vydala stanovisko, že zájmové činnosti nesmí být vedeni učitelem, pokud rodič za tuto službu platí. Taktéž se zpřisňuje časové zařazení kroužků, které by měly být ideálně po skončení provozu MŠ, aby neochuzovaly dítě o řízené a spontánní aktivity během MŠ. Možná toto budou ty první důvody, které potlačí mateřské školy ke zvážení, zda by se některé zájmové činnosti, nedaly obsahově pokrýt v ŠVP PV.

Přínosem mé práce a doporučení pro praxi je uvědomění, že pohyb a pohybové aktivity zaujímají s převahou místo mezi ostatními druhy zájmové činnosti v mateřské škole. Pro mateřské školy by toto zjištění mohlo být impulsem k tomu, aby se snažili o zařazení pohybových aktivit více do obsahu vzdělávání a neponechávali to pouze na formu zájmových činností. Jak jsem se již zmiňovala, RVP PV, nechává mateřským školám prostor, a už je jen na nich jak ho využijí. Právě učitelky shledávaly pohyb jako velmi důležitý pro vývoj dítěte a 70% se jich shodlo na tom, že ony by měly vést tyto činnosti, právě kvůli zkušenostem a vědomostem, které o předškolních dětech mají. Bylo by to přínosné i pro nejmenší děti, které navštěvují mateřskou školu, protože na pohybové aktivity jsou kritéria pro přijetí – a to je věk, kdy bývají tyto aktivity od 5 ti let. Pokud, si ale mateřské školy stojí za nabídkami zájmových činností, měly by zařadit speciální pohybové kroužky pro kluky, a nabídku zpestřit o více netypické pohybové kroužky. Přesně tohle totiž rodiče shledávají nedostatečným.

Předmětem dalšího zkoumání, by mohl být cíl zjistit, zda je rozdíl mezi dětmi, které navštěvují nějaké pohybové aktivity v rámci zájmových činností, a které docházejí pouze do mateřské školy. Tento výzkum bych si představovala v dlouhodobější rovině a přikláněla bych se k experimentu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BANDURA, A. *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1977.
2. BRETTSCHEIDER, W., & NAUL, R. (2004). *Study on young people's lifestyles and sedentariness and the role of sport in the context of education and as a means of restoring the balance*. Germany: Paderborn. Dostupné také z: <http://eose.org/ressource/study-on-young-peoples-lifestyles-and-sedentariness-and-the-role-of-sport-in-the-context-of-education/>
3. BURNS, M. Susan, Richard T. JOHNSON a Mona M. ASSAF. *Preschool education in today's world: teaching children with diverse backgrounds and abilities*. Baltimore, Md.: Paul H. Brookes Pub. Co., c2012. ISBN 1598571958.
4. ČECHOVSKÁ, I., DOBRÝ, L. *Význam a místo pohybové gramotnosti v životě člověka*. Tělesná výchova a sport mládeže, roč. 76, č. 3. 2010. ISSN 1210-7689.
5. Česká školní inspekce. *Stanovisko k poskytování nebo organizování placených kroužků v mateřských školách* [online]. Praha: Česká školní inspekce, 2016. [cit. 2017-03-14]. Dostupné z: <https://portal.csicr.cz/Clanek/673>
<https://portal.csicr.cz/Clanek/673>
6. DAHLBERG, G., & MOSS, P. *Beyond quality in early childhood education*. Philadelphia: Falmer, 1999.
7. DVOŘÁKOVÁ, Hana. *Pohybem a hrou rozvíjíme osobnost dítěte: [tělesná výchova ve vzdělávacím programu mateřské školy]*. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-819-7.
8. EICHELBERGER, Harald. Montessoriovská pedagogika. *Komenský*, roč. 128, č. 2, 2003, s. 8 – 12.
9. European Commission Sport. *EU physical activity guidelines. Recommended policy actions in support of health-enhancing physical activity*. Brussels: European Commission Sport, 2008. Dostupné také z: http://ec.europa.eu/assets/eac/sport/library/policy_documents/eu-physical-activity-guidelines-2008_en.pdf

10. FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: příručka pro učitele*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2003, 383 s. ISBN 8071786268.
11. GODDARD, Sally. *Dítě v rovnováze: pohyb a učení v raném dětství*. Bratislava: Institut psychoterapie a socioterapie, 2012. ISBN 978-80-971033-0-9.
12. HÁJEK, B., B. Hofbauer, J. Pávková. *Pedagogické ovlivňování volného času*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0030-7.
13. HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009, 286 s. Pedagogická praxe. ISBN 978-80-7367-628-5. Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/201001/contents/nkc20091968203_1.pdf
14. HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. Praha: Portál, 2004. Pedagogická praxe. ISBN 8071788880.
15. CHARLESWORTH, Rosalind. *Understanding child development. 9th edition*. Australia: Wadsworth Cengage Learning, 2014, xvi, 557. ISBN 978-1-133-58982-2.
16. Investice do rozvoje vzdělávání: *Rodina a volný čas předškoláků*. Informatorium, 10/2012.
17. KALMAN, Michal, Zdeněk HAMŘÍK a Jan PAVELKA. *Podpora pohybové aktivity: pro odbornou veřejnost*. Olomouc: ORE-institut, 2009. ISBN 978-80-254-5965-2.
18. KEENAN, Thomas, Subhadra EVANS a Kevin CROWLEY. *An introduction to child development. 3rd edition*. Los Angeles: SAGE, 2016, xxvi, 428. Sage foundations of psychology. ISBN 978-1-4462-7402-6.
19. KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014. Pedagogika (Grada). ISBN 9788024744353.
20. KUČERA, Miroslav, Pavel KOLÁŘ a Ivan DYLEVSKÝ. *Dítě, sport a zdraví*. Praha: Galén, © 2011, 190 s. ISBN 978-80-7262-712-7.
21. LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché. ISBN 80-247-1284-9.

22. MATĚJČEK, Zdeněk a Marie POKORNÁ. *Radosti a strasti*. Jinočany: H & H, 1998. ISBN 80-86022-21-8.
23. MUŽÍK, Vladislav a Petr VLČEK. *Škola a zdraví pro 21. století, 2010: škola, pohyb a zdraví: výzkumné výsledky a projekty*. Brno: Masarykova univerzita ve spolupráci s MSD, 2010. ISBN 9788021053717.
24. NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 2., rozš. a přeprac. Praha: Academia, 2009, 620 s. ISBN 978-80-200-1680-5.
25. NAKONEČNÝ, Milan. *Psychologie téměř pro každého*. Praha: Academia, 2004, 318 s. ISBN 8020011986.
26. OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.
27. Pedagogické hodnocení v pojetí RVP PV: *metodika pro podporu individualizace vzdělávání v podmínkách mateřské školy*. V Praze: VÚP, 2007. ISBN 978-80-87000-10-6.
28. PIAGET, J. INHELDER, B. *Psychologie dítěte*. Vyd. 4., Praha: Portál, 2007. 143 s. ISBN 978-80-7367-263-8.
29. Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. 2. upravené vydání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2016. 47 s. [cit. 2017-03-18]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/ramcovy-vzdelavaci-program-pro-predskolni-vzdelavani-od-1>
30. ŘEHULKA, Evžen, ed. *Škola a zdraví pro 21. století, 2010: výchova ke zdraví: mezinárodní zkušenosti*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 9788021054516.
31. ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem: [vývojová psychologie]: přepracované vydání*. 3. vyd. Praha: Portál, 2014. ISBN 9788026207726.
32. ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti: obor v pohybu*. 6., rev. a dopl. vyd., V Grada Publishing 2. Praha: Grada, 2010. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3133-9.
33. SEKOT, Aleš. *Pohybové aktivity pohledem sociologie*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2015. ISBN 978-80-210-7918-2.

34. *Stanovisko České školní inspekce – placené kroužky v MŠ*. Portál Česká školní inspekce [online]. 2016 [cit. 2017 – 03 – 21]. Dostupné z: <https://portal.csicr.cz/Clanek/673>
35. Strategic Inter – Governmental forum on Physical Activity and Health (SIGPAH). (2004). *Be Active Australia: A Health Sector Agenda for Action on Physical Activity 2004 – 2008*. Sydney: National Public Health Partnership.
36. ŠERÁK, Michal. *Zájmové vzdělávání dospělých*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-551-6.
37. THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Praha: Portál, 2015. ISBN 9788026207146.
38. VÁGNEROVÁ, Marie. *Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 9788024632681.
39. VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 9788024621531
40. Zákon č. 561/2004 Sb. *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*. In: . Dostupné také z: <http://atre.cz/zakony/page0074.htm>
41. ZVONARĚ, Martin a Igor DUVAČ. *Antropomotorika pro magisterský program tělesná výchova a sport*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 9788021053809.7

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

PA Pohybová aktivita

RVP PV Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ŠVP PV Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

ZČ Zájmová činnost

ZK Zájmový kroužek

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obr. 1 PA a jejich struktura podle SIGPAH 2004</i>	16
<i>Obr. 2 Nabídka zájmové činnosti ve městě a na vesnici</i>	48
<i>Obr. 3 Účast dětí v kroužcích podle lokality (%)</i>	49
<i>Obr. 4 Zaměření nejvíce zastoupených kroužků</i>	52
<i>Obr. 5 Zastoupení pohybových kroužků</i>	53
<i>Obr. 6 Zaměření kroužků, které rodiče postrádají</i>	53
<i>Obr. 7 Konkrétní nabízené pohybové kroužky</i>	54
<i>Obr. 8 Z čeho vychází nabídka kroužků v MŠ</i>	55
<i>Obr. 11 Kdo by měl vést kroužek ve prospěch dítěte – názor učitelů</i>	57
<i>Obr. 9 Četnost odpovědí rodičů na otázku, zda je pro ně důležité nabytí sportovních dovedností u dětí v ZČ (n = 119)</i>	58
<i>Obr. 10 Vztah pohybové aktivity rodičů na dítě a jeho pohybové aktivity mimo MŠ</i>	58
<i>Obr. 12 Názory učitelů na zařazování pohybových kroužků v rámci ZČ (n = 60)</i>	59
<i>Obr. 13 Nabízené kroužky v dokumentech a skutečně realizované</i>	61
<i>Obr. 14 Zastoupení pohybových aktivit v nabídce ZČ</i>	65
<i>Obr. 15 Z čeho vychází nabídka PA ve městě a na vesnici</i>	66

SEZNAM TABULEK

<i>Tab. 1</i> Dotazníkové šetření – pohlaví učitelů	38
<i>Tab. 2</i> Dotazníkové šetření – věk	38
<i>Tab. 3</i> Dotazníkové šetření - praxe	39
<i>Tab. 4</i> Dotazníkové šetření – typ mateřské školy	39
<i>Tab. 5</i> Dotazníkové šetření – lokalita mateřské školy	39
<i>Tab. 6</i> Dotazníkové šetření - pohlaví	40
<i>Tab. 7</i> Pohlaví dítěte	40
<i>Tab. 8</i> Dotazníkové šetření – věk dítěte	40
<i>Tab. 9</i> Dotazníkové šetření – lokalita bydliště	40
<i>Tab. 10</i> Systém na analýzu ŠVP a www	44
<i>Tab. 11</i> Souhrn odeslaných a vyplněných dotazníků	46
<i>Tab. 12</i> Nabídka zájmových kroužků v MŠ	47
<i>Tab. 13</i> Účast dětí na zájmových kroužcích	48
<i>Tab. 14</i> Důvody pro výběr zájmového kroužku	50
<i>Tab. 15</i> Důvody neúčasti dítěte na ZČ v MŠ	50
<i>Tab. 16</i> Důvody využívání ZČ mimo MŠ	51
<i>Tab. 17</i> Hodnocení nabídky zájmových činností	51
<i>Tab. 18</i> Specifika nabídky	55
<i>Tab. 19</i> Nabídka zájmových činností v dokumentech	60
<i>Tab. 20</i> Pohybové kroužky uváděné v ŠVP a www	62
<i>Tab. 21</i> Rozdíl v nabídce a poptávce zájmových kroužků	64
<i>Tab. 22</i> Nabídka pohybových aktivit uváděná v ŠVP a na www MŠ	67
<i>Tab. 23</i> H2	69
<i>Tab. 24</i> H3	70

SEZNAM PŘÍLOH

PI: Dotazník pro rodiče

PII: Dotazník pro učitele

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO RODIČE

Vážení rodiče,

jsem studentkou Fakulty humanitních studií na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně oboru Pedagogika předškolního věku. Téma mé diplomové práce je: Analýza pohybových aktivit v zájmových činnostech MŠ.

Touto cestou si dovoluji obrátit se na Vás s prosbou o vyplnění anonymního dotazníku, který je určen pro rodiče s dítětem navštěvující mateřskou školu. Dotazník bude sloužit pouze jako podklad k mé diplomové práci. Pokud není uvedeno jinak, označte prosím jednu odpověď.

Předem děkuji za Váš čas.

Bc. Veronika Holá

2. ročník nMgr. Pedagogika předškolního věku

UTB Zlín

1: Jste?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- a) muž
- b) žena

2: Pohlaví Vašeho dítěte (dětí, které navštěvují mateřskou školu)

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [dívka → otázka č. 3, chlapec → otázka č. 3, dívka, chlapec → otázka č. 4, dívka, dívka → otázka č. 4, chlapec, chlapec → otázka č. 4].

- a) dívka
- b) chlapec
- c) dívka, chlapec
- d) dívka, dívka
- e) chlapec, chlapec

3: Vaše dítě je ve věku:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- a) 2-3 roky
- b) 3-5 let
- c) 5-6 let
- d) 6-7 let

4: Vaše děti jsou ve věku (příklad: 5 a 6 let)

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

4: Vaše dítě je ve věku:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- a) 2-3 roky
- b) 3-5 let
- c) 5-6 let
- d) 6-7 let

5: Kde Vaše dítě navštěvuje mateřskou školu? (Pokud jste označili, že máte více dětí, nyní si prosím vyberte jedno z nich. Zbytek dotazníku odpovídejte ve vztahu k němu)

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- a) město
- b) obec

6: Navštěvuje Vaše dítě zájmový kroužek nabízený mateřskou školou?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [Ano → otázka č. 9, Ne, navštěvuje zájmový kroužek mimo mateřskou školu → otázka č. 8, Nenavštěvuje žádný → otázka č. 7].

- a) ano
- b) navštěvuje kroužek mimo MŠ
- c) nenavštěvuje žádný

7: Nenavštěvuje zájmový kroužek z důvodu:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

- a) nedostačující nabídka
- b) rodič nemá zájem
- c) dítě nemá zájem
- d) jiné: _____

8: Pokud navštěvuje zájmový kroužek mimo mateřskou školu, uveďte prosím důvod:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

- a) mateřská škola nenabízí kroužky
- b) rozmanitější nabídka
- c) kvalifikovanější vedení
- d) jiné: _____

9: Navštěvuje zájmový kroužek zaměřen:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

- a) pohybově
- b) jazykově
- c) hudebně
- d) výtvarně
- e) jiné: _____

10: Je nabídka zájmových kroužků v mateřské škole dostačující?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [Ano → otázka č. 12, Ne → otázka č. 11].

- a) ano
- b) ne

11: Jaký zájmový kroužek Vám v mateřské škole schází?

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

12: Při výběru zájmového kroužku hrálo největší roli:

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí nebo dopsat nějakou vlastní (min. 1).

- a) zájem dítěte
- b) účast kamaráda dítěte
- c) doporučení jiných rodičů
- d) doporučení učitelky
- e) finanční stránka
- e) jiné: _____

13: V mateřské škole převažují kroužky zaměřeny pohybově nad ostatními:

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „souhlasím“, „spíše souhlasím“, „nevím“, „spíše nesouhlasím“ a „nesouhlasím“.

- a) souhlasím b) spíše souhlasím c) nevím d) spíše nesouhlasím e) nesouhlasím

14: Je pro mě důležité, aby dítě v kroužku nabylo sportovních dovedností a činností:

Povinná otázka, respondent se musel rozhodnout mezi odpověďmi „souhlasím“, „spíše souhlasím“, „nevím“, „spíše nesouhlasím“ a „nesouhlasím“.

- a) souhlasím b) spíše souhlasím c) nevím d) spíše nesouhlasím e) nesouhlasím

15: Máte povědomí o tom, že každá mateřská škola má Školní vzdělávací program (ŠVP)?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí

- a) ano
- b) ne

16: Věnujete se Vy sám/sama pravidelně pohybovým (sportovním) aktivitám ve volném čase?

*Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [**ano** → otázka č. 17, **ne** → konec dotazníku].*

a) ano

b) ne

17: Jaká je frekvence Vašich pravidelných pohybovým aktivit?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

a) 1 – 2x týdně

b) 3 -4 x týdně

c) 4x a více

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO UČITELE MATEŘSKÝCH ŠKOL

Vážené učitelky, vážení učitelé

jmenuji se Veronika Holá a jsem studentkou Fakulty humanitních studií na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně oboru Pedagogika předškolního věku. Ke své diplomové práci s názvem Analýza pohybových aktivit v nabídce zájmových činností MŠ dělám výzkum, kterým sleduji zjištění obsahu pohybových aktivit v kroužcích v rámci zájmových činností MŠ.

Dotazník je určen POUZE PRO UČITELE/KY MŠ a já bych Vás tímto chtěla poprosit o jeho

vyplnění. Dotazník je anonymní a získané data budou použity pouze jako podklad k mé diplomové práci. Prosím Vás o vyplnění jednotlivých položek dotazníku.

Předem děkuji za Váš čas a spolupráci.

Bc. Veronika Holá

2. ročník nMgr. Pedagogika předškolního věku

UTB Zlín

1: Jste:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

a) žena

b) muž

2: Kolik Vám je let?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

a) do 20 let

b) 21 – 30 let

c) 31 – 40 let

- d) 41 – 50 let
- e) 51let a více

3: Vaše celková pedagogická praxe v MŠ?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- a) do 5 let
- b) 6 – 10 let
- c) 11 – 20 let
- d) 21 let a více

4: Mateřská škola, ve které působíte je:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- a) státní
- b) soukromá
- c) univerzitní

5: Kde se nachází mateřská škola, ve které pracujete?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

- a) město
- b) obec

6: Zajišťuje vaše mateřská škola zájmové kroužky?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [Ano → 9 , Ne → 7].

- a) ano
- b) ne

7: Z jakého důvodu nezajišťuje zájmové kroužky?

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

- a) nízký zájem rodičů
- b) důvody vycházející z MŠ

c) jiné: _____

8: Můžete prosím uvést, o které důvody se jedná?

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

9: Nabízené zájmové kroužky vaší mateřskou školou, jsou zaměřeny nejvíce

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [Pohybově → otázka č. 10 , Výtvarně → otázka č. 11, Hudebně → otázka č. 11 , Jazykově → otázka č. 11, Jiné → otázka č. 11].

a) pohybově

b) jazykově

c) hudebně

d) výtvarně

e) jiné

10: Můžete vypsát, o které POHYBOVÉ kroužky se jedná a kým jsou vedeny (učitel, externí lektor,..)

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

11: Pokud nabízíte POHYBOVÉ kroužky, vypište prosím, o které se jedná a kým jsou veden

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

12: Nabídka pohybových zájmových kroužků vychází především z:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

a) zájem rodičů

b) návrh pedagogů

c) nabídka jiných institucí

d) jiný _____

13: Ve které části dne jsou nejčastěji pohybové kroužky realizovány?

Povinná otázka, respondent musel zvolit alespoň některou z nabízených odpovědí.

- a) dopoledne
- b) v době pobytu venku
- c) v době poledního odpočinku
- c) odpoledne (během provozu MŠ)
- d) po skončení provozu MŠ

14: Využívá vaše mateřská škola k pohybovým kroužkům jiných prostorů než ‚klasické‘ třídy?

Nepovinná otázka, respondent mohl zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

- a) vnitřní prostory v jiné školské instituci (ZŠ, jiná MŠ)
- b) vnitřní prostory sportovního zařízení (veřejná tělocvična)
- c) Vnitřní prostory sportovní organizace nebo klub (sokol)
- d) venkovní prostory sportovního zařízení (hřiště)
- e) Venkovní prostory jiné školní instituce
- f) Jiné: _____

15: Obvyklá frekvence pohybového kroužku:

Povinná otázka, respondent mohl zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

- a) 1x týdně
- b) 2x týdně
- c) jiné: _____

16: Máte kritéria pro výběr dětí do pohybového kroužku:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí a podle toho se mu zobrazily další otázky [Ano → otázka č. 17, Ne → otázka č. 18].

a) ano

b) ne

17. Uveďte prosím, o jaký pohybový kroužek se jedná a jeho kritéria/omezení

18: Nabídka pohybových kroužků zveřejněná rodičům (aktuální) je totožná s nabídkou uvedenou v ŠVP

Povinná otázka, respondent mohl zvolit jednu z nabízených odpovědí nebo napsat odpověď vlastními slovy.

a) ano

b) ne

c) jiné _____

19: S ohledem na vývoj dítěte je přínosnější vedení pohybových kroužků:

Povinná otázka, respondent musel zvolit jednu z nabízených odpovědí.

a) učitelkou dané MŠ

b) externím lektorem

20: Uveďte, prosím proč:

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

21: Vyjádřete prosím Váš názor na nabídku pohybových kroužků v MŠ (jsou přínosem? Zbytečné? Zatěžují děti?):

Povinná otázka, respondent musel napsat odpověď vlastními slovy.

22: Pouze pro relevantní výsledek výzkumu, bych Vás chtěla poprosit o název mateřské školy, ve které působíte. Údaje nebudou nikde zveřejněny, bude to pouze sloužit pro mé zpracování výsledků (vyhnutí se odpovědí více učitelek z 1 MŠ). Děkuji moc za Vaši ochotu.

Nepovinná otázka, respondent mohl napsat odpověď vlastními slovy